

De la : Oxana Simionica
Subiect : <Niciun subiect>
Către : secretariat <secre

joi, 21 nov., 2024 13:05

📎 2 fișiere atașate

RM

Curtea Constituțională a

mun. Chișinău, str. Lăpușneanu 28

Copia: Contravenient Nadulișneac Valentina

r-nul. Rîșcani, comuna Răcăria

Copia: Avocat Angela Procopciuc**Copia: Agent constatator Direcția Generală Teritorială Nord**
Direcția investigații Speciale/ Ion Grădinaru

Prin prezenta Curtea de Apel Bălți, vă expediază copia încheierii din 06.11.2024, prin care a fost admis demersul avocatului Procopciuc Angela în interesele contravenientei Nadulișneac Valentina privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza contravențională în privința lui **Nadulișneac Valentina** învinuită în baza art.313/1 Cod Contravențional al RM.

Anexă:

- sesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 33 file;
- copia încheierii din 06.11.2024 pe 35 file.

**Judecător al
Curții de Apel Bălți****Rotaru Ala****EX: Greșierul Curții de Apel Bălți: Simionica Oxana**

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,

Chișinău MD 2004,

Republica Moldova

Sesizare

privind excepția de neconstituționalitate

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a)
din Constituția Republicii Moldova

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹

A.1. Persoană fizică

1. **Nadulișneac**

2. Valentina

3. s.Răcăria r.Rîșcani

Reprezentantă de avocatul

1. Procopciuc

2. Angela

A.3. Instanța de judecată

1. Curtea de Apel Bălți

2. Președintele Colegiului penal Ala Rotaru

4. Adresa instanței de judecată: m.Bălți str.Ștefan cel Mare,54

5. Telefonul și e-mail-ul instanței de judecată:

0231-2-31-43/ e-mail: cab@justice.md

B. Informatii pertinente despre cazul dedus instanței de judecată

1. Prin hotărîrea judecătoreiei Bălți s. Central din 05.08.2024 Nadulișneac Valentina a fost recunoscută vinovată conform art.313-1 Cod Contravențional și aplicată sancțiune amendă 72 u/c cu privarea dreptului de a ocupa funcția de primar c. Răcăria r. Rîșcani pe termen de 6 luni.

2. Cauza contravențională nominalizată a fost examinată și hotărîrea pronunțată în lipsa contravenientei și apărătorului său, inclusiv nici din oficiu, copia actului judecătoresc fiind expediat la 06.08.2024 și recepționat la 12.08.2024.

3. Contravenienta a depus un **recurs la 24.08.2024** prin oficiul poștal fiind recepționat de instanța de fond la 26.08.2024, fapt ce denotă despre contestarea în termen de **15 zile de la** data notificării hotărîrii judecătorești (*copia avizului se anexează*).

4. La 05.09.2024 Nadulișneac Valentina a încheiat un contract de asistență juridică pentru asistarea sa în procedura de recurs, fapt confirmat prin mandatul avocațional care se anexează la prezentul recurs suplimentar, în care se **invocă motive suplimentare**, ce dau temei de anulare a hotărîrii judecătorești, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei soluții noi.

5. Prin **procesul verbal contravențional nr.023/2024 din 08.05.2024** Nadulișneac Valenina a fost supusă răspunderii contravenționale în baza art.313-1 Cod Contravențional, pe **faptul favoritismului, fără indicarea semnelor laturii obiective** ale faptului contravențional.

6. În partea discriptivă a procesului verbal cu privire la contravenție din 08.05.2024 se descriu acțiunile contravenientei exprimate prin numirea în funcție de director interimar al grădiniței de copii s. Răcăria r. Rîșcani Olesea Golub din 01.08.2016 și pe Galina Andronic în funcția de director interimar al grădiniței de copii s. Ușurel r. Rîșcani din 21.02.2020, **dispoziția de concurs fiind emisă de primar la 10.04.2024.**

7. **Latura subiectivă** a faptului contravențional imputat lui Nadulișneac Valentina agentul constator îl exprimă prin încălcarea ordinului nr.163 din 23.03.2015, care stabilește că interimatul funcției poate dura cel mult 6 luni, iar reieșind din cerințele Ordinului MECC nr.254 din 11.10.2017 funcția de director al instituției publice se organizează doar prin concurs.

8. Norma incriminată lui Nadulișneac Valentina stabilește următoarele semne calificative-

Articolul 313¹. Favoritismul

Acordarea în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii,

se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la **72 la 150 de** unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere **cu sau fără privarea**, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.

[Art.313¹ în redacția Legii nr.102 din 14.04.2022, în vigoare 20.07.2022]

9. Acuzația adusă lui Nadulișneac Valentina pe lângă faptul că este o învinuire neconcretă, nefind descrise semnele laturii obiective ale favoritismului, **art.313-1** încriminat ultimei a fost adoptat prin **Legea nr.102 din 14.04.2022**, care nu era în vigoare la momentul comiterii faptelor – **29.07.2016 și 21.02.2020, când exista cu totul o altă răspundere contravențională** pentru un alt fapt cu alte elemente ale laturii obiective-

Articolul 313-1. Protecționismul

*Protecționismul, adică **spriginul la soluționarea problemelor persoanelor fizice sau juridice neprevăzut de actele normative, indiferent de motive, care nu conține elemente de infracțiune, acodat în exercițiul funcțiunii de către persoana care activează în cadrul unei autorități publice, întreprinderi de stat sau municipal ori în cadrul unei societăți comerciale cu capital majorat de stat,***

Se sancționează cu amendă de la 60 la 90 u/c aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72-150 u/c aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

10. După cum se vede din norma indicată supra în momentul comiterii faptelor **29.07.2016 și 21.02.2020** urma să fie prezent cel puțin un singur semn ale laturii obiective ale faptului infracțional. Însă, semnul de bază- **spriginul la soluționarea problemelor persoanelor fizice-** element **care nu se menține** în acuzația adusă lui Nadulișneac Valentina la 08.05.2024, iar sancțiunea complementară – **privarea de dreptul de a ocupa funcții publice nici nu exista în prezenta normă**(protecționism), fapt ce denotă despre alicarea legii mai grave și încălcarea principiului **neretroactivității legii, stabilit de art.3 Cod Contravențional, art.22 Constituția RM art.7 CEDO** descrise mai sus – **motiv de casare a hotărârii judecătorești.**

11. Faptul agravării situației contravenientei nu poate fi îndreptățit de instanța de fond prin prisma **art.11 Cod Contravențional**, fiind privită că o contravenție continua, ori, instanța de judecată nici nu a motivat faptul imputat lui Nadulișneac Valentina ca o contravenție continua, ori, lipsesc descrierile caracteristice prin săvârșirea neîntreruptă, timp nedeterminat a activității contravenționale, în care nu pot fi pluratitate de contravenții.

12. Din acuzația adusă lui Nadulișneac Valentina rezultă că un fapt pretins contravențional este comis la **01.08.2016** în privința lui Olesea Colub, iar al doilea fapt (episod) **din 21.02.2020** în privința lui Galina Andronic.

Deci, această **pluralitate de pretense contravenții** exclude semnul continuității, deoarece însăși norma invocată (art.11) o exclude.

13. La fel, nu poate fi invocat faptul că este o contravenție prelungită(art.12), deoarece lipsește o unică intenție și acțiunile nu sunt identice, lipsește un singur scop, nu este un fapt ci două fapte contravenționale. Și nici de aplicare **al.5 art.3 Cod Contravențional** care stabilește că *(5) Dacă legea nouă prevede o sancțiune mai aspră, contravenția continuă a cărei săvârșire a început anterior intrării în vigoare a noii legi se sancționează în conformitate cu legea în vigoare la momentul consumării ei*, dat fiind faptul că nu avem o contravenție continuă, dar și că sancțiunea contravențională din legea nouă este mai aspră.

14. Dacă am presupune că faptul contravențional imputat lui Nadulișneac V. este un protectionism continuu din 01.08.2016 și din 21.02.2020, atunci termenul de prescripție de tragere la răspundere începe a curge din data ultimei acțiuni- **21.02.2020 și expiră la 21.02.2021**, avînd în vedere că termenul de prescripție de 12 luni a fost modificat prin **Legea nr.136 din 06.06.2024, în 18 luni**, care nu poate fi aplicabil cazului dat pentru neagravarea situației contravenientei.

14.Art.30 Cod Contravențional stabilește /Prescripția răspunderii contravenționale/

(1) *Prescripția înlătură răspunderea contravențională.*

(2) *Termenul general de prescripție a răspunderii contravenționale este de 12 luni.*

(5) *Termenul de prescripție curge de la data săvârșirii contravenției.*

(6) *În cazul săvârșirii unei noi contravenții de către aceeași persoană, termenul de prescripție se calculează pentru fiecare contravenție separat.*

(9) În cazul **contravenției continue și al contravenției prelungite, termenul de prescripție curge de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau a inacțiunii.**

[Art.30 modificat prin Legea nr.136 din 06.06.2024, în vigoare 07.06.2024]

15. Avînd în vedere petențiile descrise mai sus prin care apărarea invocă că faptul imputat lui Nadulișneac Valentina nu este continuu, termenul de prescripție de 12 luni urma a fi calculat pentru fiecare contravenție în parte. Astfel, alți pentru cea din 2016, cât și cea din 2020, termenul de prescripție a expirat, deci, procedura contravențională la 08.05.2024 nici nu urma a fi începută.

16.Potrivit art.441 Cod Contravențional (1) Procesul contravențional nu poate fi pornit, iar dacă a fost pornit, nu poate fi efectuat și va fi încetat în cazurile în care:a) nu există faptul contravenției;b) se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art.3 alin.(3), art.4 alin.(3), art.20-31;

17.Respectiv la 08.05.2024 agentul constatator urma să emită o încheiere de nepornire (refuz în pornire) a procesului contravențional în temeiul art.30 din prezentul cod, iar dacă l-a pornit, urma să fie încetat, încălcare care nu a fost înlăturată nici de instanța de judecată, care a soluționat fondul cauzei, aplicînd norme care a agravat situația lui Nadulișneac Valentina, încălcîndu-se grav drepturile fundamentale și cele prevăzute de CEDO.

18. Necătînd la încălcările drepturilor fundamentale ale omului admise mai sus, au mai fost admise și alte derogări de la lege pin Judecarea cauzei cu încălcarea **competenței teritoriale**, ce duce în mod direct la încălcarea drepturilor fundamentale ale lui Nadulișneac Valentina privitor la procesul **echitabil și lipsa de imparțialitate a instanței de judecată.**

19. Art. 401 Cod Contravențional stabilește- (Centrul Național Anticorupție)

(1¹) Contravențiile prevăzute la art. 312, 313, 313¹, 313³, 313⁸, 315 și 315¹ se constată de Centrul Național Anticorupție.

(2) Sînt în drept să examineze cauze contravenționale și să aplice sancțiuni directorul, directorii adjuncți ai Centrului Național Anticorupție, șefii subdiviziunilor teritoriale ale acestuia și adjuncții lor.

(3) Procesele-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la alin.(1¹) se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente.

[Art. 401 completat prin Legea nr. 245 din 31.07.2023, în vigoare 22.08.2023]

[Art. 401 modificat prin Legea nr. 35 din 02.03.2023, în vigoare 06.04.2023]

[Art. 401 modificat prin Legea nr. 336 din 08.12.2022, în vigoare 01.01.2023]

[Art. 401 modificat prin Legea nr. 102 din 14.04.2022, în vigoare 20.04.2022]

[Art. 401 completat prin Legea nr. 175 din 11.11.2021, în vigoare 10.01.2022]

[Art. 401 modificat prin Legea nr. 159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

[Art. 401 modificat prin Legea nr. 160 din 26.07.2018, în vigoare 17.09.2018]

20. Reieșind din norma citată ma sus, dreptul de a constata (examina) contravenția imputată lui V.Nadulișneac o are doar Centrul Național Anticorupție, nefiind specificate funcțiile din aceasta autoritate publică, care sunt împuternicite cu dreptul de a constata sau porni un fapt (proces) contravențional, se indică doar la examinarea cauzei contravenționale și aplicarea sancțiunilor doar de șefii și adjuncții subdiviziunilor teritoriale ale CNA.

21. Astfel, în cazul dat ordonanța de pornire a procesului contravențional, dar și procesul verbal cu privire la contravenție este semnat de un ofiter de investigații, despre care nu se vorbește în norma menționată mai sus, iar folosindu-se de acest gol în legea procedural ar putea fi pornită o cauză contravențională de oricare angajat al CNA, de pildă secretara, inspector de cancelarie, orice funcționar care nu are statut de ofiter de urmărire penală, la caz de ofiterul de investigație DGT Nord Ion Grădinaru.

22. Fiind neclară această normă privind delegarea competenței funcționarilor publici din cadrul CNA de a porni un proces contravențional, respectiv nu este clară legea menținută supra cind se indică că se examinează de către șefii și adjuncții ai CNA sau ai subdiviziunilor teritoriale .

Ori, cuvintul "se examinează" nu este clar dacă înghite și acțiunile procesuale de audiere a făptuitorului, interogare a martorilor, colectarea altor probe, înaintarea actului de acuzație, care nu pot fi întocmite de orice persoană, decît cea împuternicită prin lege.

23. Bunăoară în procedura penală este strict delimitată competența ofiterului de urmărire penală, care are dreptul de a porni urmărirea penală, de a executa acțiuni procesuale în colectarea probelor, delegarea unor comisii rogatorii către ofiterii de investigație, înaintarea bănuirii, iar punerea sub acuzație și întocmirea rechizitoriului se delegează competenței exclusivă a procurorului.

La concret- art.55 CPP(Organul de urmărire penală și atribuțiile lui)

(1) Urmărirea penală se efectuează de către ofiterii de urmărire penală desemnați ai organelor de urmărire penală prevăzute în art.56.

(2) Organele de urmărire penală efectuează sau dispun acțiuni de urmărire penală în condițiile prezentului cod.

Articolul 56. Conducătorul organului de urmărire penală și atribuțiile lui

(1) În cauzele penale, atribuțiile de conducător al organului de urmărire penală le execută ofițerul de urmărire penală din Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Centrul Național Anticorupție, numit în modul stabilit de lege și care acționează în limitele competenței sale.

Articolul 57. Ofițerul de urmărire penală și atribuțiile lui

(1) Ofițerul de urmărire penală este persoana care, în numele statului, în limitele competenței sale, efectuează urmărirea penală în cauze penale și exercită alte acțiuni prevăzute expres de lege.

(2) Ofițerul de urmărire penală are următoarele atribuții:

1) asigură înregistrarea, în modul stabilit, a sesizării privind pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni în cazul în care sesizarea nu a fost înregistrată de conducătorul organului de urmărire penală, începe urmărirea penală în cazul în care din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare rezultă bănuiala rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune, propune procurorului încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau refuzul de a începe urmărirea penală;

5) citează și audiază persoane în calitate de bănuît, parte vătămată, martori;

21) prezintă procurorului probele acumulate în cauză, necesare pentru punerea sub învinuire.

(3) În procesul penal, ofițerul de urmărire penală are ș.a. împuterniciri prevăzute de prezentul cod.
[Art.57 modificat prin Legea nr.316 din 22.12.2017, în vigoare 09.02.2018]

24. Aplicarea normelor procedurii penale rezultă din prevederile **art.374 al.(3)** Cod Contravențional, care stabilește că procesul contravențional se desfășoară pe principii generale de drept contravențional, indicate în prezentul cod, în temeiul Constitutiei, **Codului de procedură penală**, normelor dreptului internațional, tratatelor internaționale la care RMoldova este parte.

Având în vedere că legea procedurală contravențională nu este suficient de clară ca și legea procedurii penale, legislatorul a lăsat goluri în lege și **locuri de interpretare abuzivă** din partea autorităților publice cu statut de agent constator, lăsând la **discreția lor cu erori interpretarea** și aplicarea legii și pe **placul (alegera) acestora**.

Din cauza **neclarității nomelor legii procedurale** contravenționale menționate mai sus, se țin lanț și alte goluri în legea procedurală privitor la soluționarea (examiarea) cauzelor contravenționale de către autoritatea publică competentă. În speța data competența de soluționare este delegată instanței de judecată, teritoriul căreia este lăsată la **alegera agentului** constator.

25. Articolul 393 Cod Contravențional prevede că (1) **Sînt competente să soluționeze cauzele contravenționale:**a) instanța de judecată;b) procurorul;...

d) **agentul constator (organele de specialiitate specificate la art.400-423¹²).**

(2) Cauzele contravenționale aflate în competența autorităților prevăzute la alin.(1) se soluționează de către autoritatea competentă în a cărei rază teritorială a fost săvîrșită contravenția. În cazul contravenției continue sau prelungite, cauza se soluționează de către autoritatea în a cărei rază teritorială s-a consumat ori a fost curmată contravenția.

Articolul 394 Cod Contravențional stabilește

(1) Justiția în cauzele contravenționale se înfăptuiește de către instanța de judecată conform competenței date prin prezentul cod.

(1') În cazul în care autoritatea competentă nu are subdiviziuni teritoriale, prin derogare de la art.393 alin.(2), cauza contravențională se judecă de către instanța de judecată de la locul unde își are sediul autoritatea al cărei reprezentant este agentul constator.

[Art.394 completat prin Legea nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

25. Art.393 al.2 indicat supra apreciază destul de clar că competența instanței de judecată ce soluționează cazul (art.313-1) din raza teritoriului unde a fost săvârșită această contravenție.

Însă, al.1-1 din prezenta normă stabilește o derogare de la al.2 în faptul că cînd autoritatea – înțelegem agentul constatatator- nu are subdiviziuni teritoriale, legislatorul, încălcînd principiul competenței teritoriale de la locul comiterii faptului contravențional (art.393 al.2), îl delegă instanței de la locul sediului unde agentul constatatator are reprezentant.

26.Fragmentul din fraza din urmă "...al cărei reprezentant este agentul constatatator", nu este suficient de clară unde trebuie să fie examinarea cauzei în fond – la instanța de judecată Chișinău, unde agenul constatatator CNA își are sediul, sau la oricare reprezentant al său din oricare teritoriu- fie Centru, fie Nord, sau Sud, etc..., neindicîndu-se despre careva subdiviziuni teritoriale, doar *sediul reprezentantului*.

Această frază denotă despre încălcarea principiului procesului echitabil și contradictorial, deoarece acordă drepturi mai mari agentului constataor în partea în care este în drept să aleagă la care loc al reprezentantului său să examineze cauza, fapt ce duce nu numai la **cheltuieli suplimentare de delasare** a făptuitorului și apărătorului său către instanța de judecată stabilită, dar face **difficilă sau chiar imposibilă deseori prezentarea probelor de la locul comiterii faptei la un alt loc de distanță de peste 50-150 km**, punînd în cheltuieli nu numai partea apărării, dar și acuzării (*adică a statului, bugetul căruia este format din impozitele achitate de persoanele fizice și juridice*). La concret în locul comiterii faptului contravențional- adică judecătoria s.Rîșcani (r.Drochia), s-a examinat la judecătoria Bălți.

27. Pe lîngă faptul că norma menționată **supra este neclară și neînțeleasă**, lăsînd locuri de interpretare abuzivă de către autoritățile publice, această normă vine în **contradicție cu altă normă din aceeași lege de procedură contravențională**.

Astfel, în art.385 Cod Contravențional se explică cine este agent constatatator -

(1) *Agentul constatatator este reprezentantul autorității publice care soluționează în limitele competenței sale, cauza contravențională în modul prevăzut de prezentul cod.*

(2) *Este desemnat ca agent constatatator funcționarul din autoritățile indicate la art.400-423¹⁰, împuternicit cu atribuții de constatare a contravenției și/sau de sancționare.*

În al.1 al normei indicate supra se indică că reprezentantul autorității publice soluționează (*sau cum este indicat la art.401 al.2 "examinează"*), în limita competenței sale cauza contravențională și în al.2 se prevede că **agentul constatatator este funcționarul acestei autorități desemnate și împuternicite cu atribuții de constatare a contravenției**.

Orice **desemnare și împuternicire** se execută printr-un act procedural, cu trimitere la legea procedurii penale- **art.6 p.38 CPP** – reprezentant este persoana împuternicită **conform legii** de a prezenta interesele..., iar legea este- **art.242 Cod Civil** care stabilesc că un act juridic poate fi încheiat prin reprezentant, împuternicirile reprezentantului rezultă din act juridic.... Art.252 CC pentru arestarea împuternicirilor conferite de reprezentat este actul scris(procura), art.250 CC persoana care a încheiat un act juridic în calitate de reprezentant, în cazul în care nu poate demonstra că a avut împuterniciri, este obligată, la alegerea celeilalte părți, să repare prejudiciul cauzat ...

28. O altă lege specială care ar face puțină lumină asupra competenței agentului constator de a delina competența teritorială și după clitatea persoanei (agent constator) este **Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție nr. 1104 din 06.06.2002** art.6 stabilește că în exercitarea atribuțiilor și obligațiilor, **Centrul are dreptul: d) să întocmească procese-verbale privind contravențiile ce țin de competența sa;**

Articolul 7. Structura Centrului

(1) *Centrul este o autoritate publică autonomă, constituită din aparat central și subdiviziuni teritoriale.*

(2) *Structura și efectivul-limită ale Centrului, numărul și reședința subdiviziunilor teritoriale și raza lor de activitate se aprobă de către Parlament la propunerea directorului Centrului.*[Art.7 în redacția Legii nr.99 din 25.04.2024, în vigoare 04.06.2024]

Articolul 9. Atribuțiile directorului și ale adjuncților lui

(1) *Directorul: a) organizează și asigură activitatea Centrului, inclusiv a subdiviziunilor lui teritoriale și a Colegiului, și este responsabil de exercitarea atribuțiilor Centrului;*

b) stabilește și repartizează atribuțiile adjuncților, șefilor de subdiviziuni din aparatul central și teritoriale;

29. Rezumînd prevederile normei indicate se pretinde că dreptul de a întocmi proces verbal cu privire la contravenție o are Centrul- CNA, constituit din aparat central și subdiviziuni, reprezentantul Centrului este Directorul, responsabil de repartizarea atribuțiilor din aparatul Central și teritorial. Astfel, pentru atribuirea dreptului de a întocmi proces verbal contravențional, oricare nu ar fi colaboratorul autorității publice date, acesta urmează a fi împuternicit în modul corespunzător cu atribuțiile statutului - al agentului constator.

Iar de aici, reprezentantul nu are sediul după cum se indică în **al.1-1 art.394** Cod Contravențional, ci agentul constator CNA are sediul unde s-ar putea întocmi un proces verbal cu privire la contravenție și a investiga un proces contravențional.

Însă, derogarea stabilită de legislator în **art.394 al.1-1** Cod Contravențional, de la prevederile **art.393 al.2 acelaș cod** privind competența instanței de judecată de a examina cauza contravențională la judecata din raza teritorială unde a fost săvîrșită fapta contravențională (consumat) nu ar trebui să încalce principiile generale ale Convenției Europene privind procesul echitabil și contradictorial, creînd astfel dubii de imparțialitate și motive de neîncredere în judecător.

Iar **neclaritatea legii procesuale** în privința faptului **cine este în drept să pornească un proces contravențional (penal) și să înainteze acuzații**, dar și **cine este în drept să soluționeze cazul** contravențional dat, cu interpretarea legii în favoarea agentului constator (autorității publice) face procesul inechitabil și necontradictorial, dar și lasă multiple dubii de urmează a fi interpretate în favoarea făptuitorului acuzat, dar nu în favoarea celui ce acuză.

30. Reieșind din normele menționate mai sus **funcția de agent constator** o deține doar **directorul CNA și adjuncții său**, cît și **șefii și adjuncții lui ale subdiviziunilor**, iar oricare alt salariat- ofițer de investigații, ofițer de urmărire penală, etc... nu dispun de statut de agent constator, în lipsa atribuirii acestor funcții prin împuterniciri speciale stabilite de legea specială indicată supra.

31. Deci, procesul verbal cu privire la contravenție nr.023/2024 întocmit de ofiterul de investigații DGT Nord I.Grădinaru, care **nu este agent constataor**, nu-și poate asuma atribuțiile acordate prin lege ale directorului și adjuncții lui ale Centrului sau subdiviziunilor sale.

Prin urmare, actul procedural întocmit de o persoană **necompetentă este lovit de nulitate absolută** prin prisma **art.442, 445 Cod Contravențional**- Nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție

(2) Celelalte încălcări ale art.443 sau ale altor norme imperative din prezentul cod pot să ducă la nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție doar în cazul în care acestea afectează în mod esențial fondul cauzei.

[Ar. 445 completat prin Leg. nr. 102 din 14.04.2022, în vigoare 29.04.2022] Notă: Se declară neconstituțional art.445, combinat: Hot. Curții Constituționale nr.32 din 29.11.2018, în vigoare 29.11.2018

[Ar.445 în redacția Legii nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

32. Deci, pentru a **art.394 al.1-1 Cod Contravențional în partea stabilirii derogării de la art.393 alin.(2)**, precum că cauza contravențională **se judecă de către instanța de judecată de la locul unde își are sediul autoritatea al cărei reprezentant este agentul constataor**, nu numai că este neclară nefiind indicat cine este reprezentantul său, dar contravine art.385 indicat supra, deoarece nu este funcționarul desemnat ca agent constataor și împuternicit cu atribuții de constatare a contravenției, dar rezultă că orișice persoană din cadrul CNA poate fi reprezentant de la sediul căruia poate fi examinată o cauză contravențională.

33. Faptul aplicării unei norme neclare, contradictoriale la stabilirea competenței jurisdicționale de examinare a cauzei contravenționale în privința lui Nadulisneac Valentina a dus la încălcarea dreptului la un proces echitabil și contradictorial, prevăzut de art.6 CEDO, ori, agentul constataor a fost o persoană cu lipsă de imparțialitate. /Cu referire la cazul *Tocono versus Moldova*.

De menționat că încălcarea competenței jurisdicționale dar și materiale după calitatea persoanei împuternicite a dus la **imparțialitatea agentului constataor**, dar și judecătorului-existența altor circumstanțe ce pun la îndoială obiectivitatea judecătorului, constituind o eroare de drept, care duce la nulitatea actelor procesuale încheiate de acest ofițer I.Grădinaru- **reprezentant al CNA fără statut de agent constataor.**

34. **Reieșind din fabula acuzației faptul contravențional a fost comis în s.Răcăria r.Rîșcani, iar agentul constataor CNA își are sediul teritorial în m.Chișinău, reprezentanțul său din subdiviziunea DGT Nord are sediul în m.Balti.**

Rezultând din prevederile normelor legale indicate, **cauza contravențională în privința lui V.Nadulisneac** urma a fi expediată la judecătoria Drochia sediul Rîșcani. **Încălcarea competenței teritoriale duce la încălcarea principiului imparțialității instanței și constituie motiv de rejudecare a cauzei contravenționale.**

35. Ori, Curtea Europeană nu delimitează procedura penală de cea contravențională, (*cazul Oztruc vs Germaniei*) și dacă Codul Contravențional nu prevede cert sau sunt conraziceri între 2 norme procesuale, una din ele fiind neclară și neînțelească, competența teritorială a instanței de judecată de la locul comiterii faptei contravenționale, urmează a fi aplicate cerințele Codului de procedură penală (art.40), care stabilesc cert- de la **locul comiterii faptului** infracțiunii.

36. O altă normă care încalcă normele constituționale și cele prevăzute de CEDO este **al.(3) art.455 Cod Contravențional** care stabilește că neprezentarea în ședință a făptuitorului sau a victimei, legal citate, fără motive întemeiate **nu împiedică judecarea cauzei contravenționale.**

Articolul 455. Participarea la ședința de judecare a cauzei contravenționale

(1) Ședința de judecare a cauzei contravenționale are loc cu citarea părților, în modul prevăzut de prezentul cod.

(3) **Neprezentarea în ședință a făptuitorului sau a victimei, legal citate, fără motive întemeiate nu împiedică judecarea cauzei contravenționale.**

[Art.455 modificat prin *Legea nr.102 din 14.04.2022, în vigoare 20.04.2022*]

[Art.455 completat prin *Legea nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018*]

37. Pornind de la principiul garantat de Constituție privind dreptul fundamental la apărare, la un proces echitabil și contradictorial stabilite de art.26 și art.6 corespunzător, norma legii prin care permite să se înfăptuiască o justiție într-o cauză contravențională(penală) îngreudește acest drept prin acordarea instanțelor de judecată să examineze cauza în lipsă acuzatului, privindu-l pe acesta de posibilitatea nu numai de a se apăra de unul singur, dar nici nu asigură respectarea drepturilor sale prin intermediul unui avocat, inclusiv din oficiu.

38. Corespunzător **art.321 Cod Procedură penală** prevede că judecarea cauzei în prima instanță are loc cu participarea inculpatului, cu stabilirea unor cazuri cind poate avea loc în lipsa inculpatului –

- se ascunde de la prezentarea în instanță

-se află în detenție și refuză să fie adus în instanță, refuzul fiind confirmat de către un avocat,

-cnd inculpatul solicit examinarea cauzei în lipsa sa, dacă instanța constată motivele absenței că o justifică, solicitarea de absență fiind expusă solemn în ședință, cererea de refuz fiind contrasemnată de avocat, renunțarea de la exercitarea dreptului de apărare fiind în mod expres și nu contravine interesului public mai important.

În așa cazuri inculpatul este adus în ședința de judecată în mod silit pentru confirmarea refuzului de participare la ședința de judecată, iar judecarea cauzei în lipsa inculpatului are loc cu participarea apărătorului.

Tot în această normă sunt stabilite și prevederi de aducere silită în ședința de judecată a inculpatului, anunțarea în căutare în cazuri stabilite, doar cu prezentarea probelor verosimile din partea acuzatorului de stat că persoana în privința căreia cauza a fost trisă în judecată se ascunde sau că a fost imposibilă de obținut atare probe.

Introducerea acestor prevederi de modificarea art.321 CPP prin **Legea nr.245 din 31.07.2023** a avut drept scop pe de o parte respectarea termenilor rezonabili de examinare a cauzelor penale, pe de altă parte a urmărit scopul de a nu încălca dreptul fundamental la apărarea, proces echitabil și contradictorial stabilit de art.6 CEDO.

39. Cu părere de rău, legislatorul în procedura contravențională – art.455 al.3 Cod Contravențional, adoptat prin Legea nr.218 din 24.10.2008, în vigoare din 31.05.2009, nu a suferit nici o modificare privitor la posibilitatea examinării contravenientului în lipsa sa și garantarea ultimului a drepturilor menționate mai sus – dreptul la apărarea, proces echitabil și contradictorial stabilit de art.6 CEDO.

40. Acordînd un privilegiu instanței de judecată de a examina cauza contravențională în lipsa făptuitorului, acuzat de comiterea faptelor contravenționale ce poate fi calificată ca gravă, ori, sancțiunea stabilită în norma imputată- art.313-1 Cod Contravențional stabilește amenzi pînă la 150 u/c cu privarea dreptului de a deține funcții pe termen de pînă la 1 an, deci, nu poate fi calificată ca o contravenție neînsemnată, reieșind din cerințele art.28 Cod Contravențional.

41. Prin încheiere protocolară instanța a admis cererea lui V.Nadulișneac de a se asigura cu un avocat pe contract, acordînd termen suficient pentru a încheia contract de asistență juridică cu un avocat ales.

Însă, către data ședinței de judecată din motiv de boală gravă a membrilor familiei, ultima a reușit să anunțe instanța doar prin intermediul agentului constator I.Grădinaru, care a confirmat că ședința va fi amînată.

Însă nu a fost așa, agentul constator nu a anunțat instanța, care a examinat cauza în lipsa contravenientului, constatînd absența nemotivată, dar nici nu a fost invitat un avocat din oficiu în ședința ulterioară.

Astfel, în ședința din 22.07.2024 s-a examinat fondul cauzei în lipsa lui V.Nadulișneac, totuși, pentru ultimul cuvînt, deliberare și pronunțare s-a aminat către 25.07.2024, apoi către 05.08.2024, dar pentru ultimele ședințe citare legală a ultimei nu a fost executată.

42. Cauza contravențională dată nu numai că a fost examinată în lipsa contravenientei, dar nici nu a fost solicitat prezența unui avocat din oficiu. Cîm considerentele că art.455 al.(3) Cod Contravențional nu obligă instanța direct să procedeze așa. cum este stabilit în art.321 CPP.

Această normă art.455 al.(3) Cod Contravențional contrazice Legii fundamentale (art.26), iar judecătorul nu s-a încumetat măcar să citeze un avocat de serviciu, pentru realizarea dreptului la apărare.

Astfel, lipsa mandatului avocatului din data examinării cauzei 22.07, 25.07, 05.08.an.2024 cît și în lipsa contravenientei denotă despre încălcarea dreptului la apărare, care potrivit art.384 al.(3) Cod Contravențional, (3) *Realizarea de către persoană în a cărei privință a fost pornit proces contravențional a drepturilor sale ori renunșarea la realizarea acestor drepturi nu poate fi interpretată în detrimentul persoanei și nu poate avea consecințe nefavorabile pentru ea.*

Astfel, atîta timp, cit instanța de judecată nu a asigurat prezența avocatului în oficiu la judecarea cauzei, în lipsa contravenientului acuzat de comiterea unui fapt contravențional grav, se consideră încălcarea gravă a drepturilor fundamentale al făptuitorului.

43. Această gravă încălcare rezultă și din altă normă de procedură penală, deoarece art.425 al.7 Cod Contravențional care stabilește că *procesului contravențional se aplică prevederile Codului de procedură penală cu privire la mijloacele de probă și procedeele probatorii, cu excepția prezentului cod.*

Bunăoară, art.69 al.1 p.10 CPP – interesele justiției c cer. art.71 al.2 CPP- renunșarea la apărător se face numai în prezența avocatului și numai în baza ordonanței (încheierii) motivate, ceea ce este lipsă în cazul dat, orî p.6) în cazul inerminării infracțiunii grave prezența avocatului este obligatorie, cît și art.321 al.(3) CPP -- care stabilesc că în cazul lipsei inculpatului, participarea apărătorului este obligatorie.

...fostată, dare în căutare nu au fost întreprinse nici de agentul

Modificarea art.471 al.1 CPP expresia "**cu citarea părților**" a fost modificată în "**fără prezența părților**", fapt care a continuat să **încălce dreptul fundamental la apărare** din instanța de fond și în instanța de recurs. Anterior Legii din 31.07.2023 dacă cauza a fost examinată în lipsa părții și apărătorului său, acest drept putea fi restabilit în instanța de recurs. Însă, la momentul dat acest drept încălcat nu poate fi restabilit nici în instanța de recurs, decizia căreia este definitivă și irevocabilă.

Dacă anterior al.(2) din prezenta normă stabilea că neprezentarea la ședință a părților legal citate nu împiedică judecarea recursului, atunci, prin Legea nr.245/2023 legislatorul acordă împuternicire instanței de recurs doar să comunice părților data ședinței și dreptul de a depune referință, dar se va examina în lipsa părților.

Dispozițiile din al.3 au trecut în al.4, iar cele ale al.3 au devenit cu un nou conținut prin care posibilitatea examinării cauzei în recurs cu prezentarea părților doar în baza unei încheieri motivate pentru motivul că cauza prezintă un interes deosebit pentru jurisprudență, nestabilind care sunt temeiurile pentru aprecierea acestui interes ca deosebit, iarăși face norma legii neclară, dând **posibilitatea instanței fără un temei legal de a constata este sau nu prezent interes deosebit pentru jurisprudență**.

45. Din motivele menționate mai sus **Legea nr.245 din 31.07.2023** care a modificat și a completat **art.471 Cod Contravențional** (procedura recursului) vine direct în contradicție cu normele Constitutionale privind garantarea dreptului la apărare- **art.26**, dreptului la un proces echitabil și contradictorial - **art.6 CEDO**.

Ori, drepturile menționate supra se manifestă nu numai prin expunerea în formă scrisă a poziției, dar și a fi auzită nemijlocit în fața instanței de judecată. De menționat că depunerea unei referințe a contravenientului și ascultarea explicațiilor sale în fața instanței sunt 2 posibilități diferite de apărare, deoarece pe parcursul dării explicațiilor pot apărea diferite întrebări din partea apărării, acuzării dar și instanței la care necesită răspunsuri, prin referință așa posibilitate nu este.

46.Cu referire la **practica judiciară – Guțu versus Moldova hotărîrea CEDO din 07.06.2007, Russu hotărîrea din 13.11.2008, Masaiev hotărîrea din 12.05.2009**, Curtea a menționat *că partea la proces absentă la ședința de judecată este pusă într-un dezavantaj, față de partea opusă, astfel, incit se crează un dezechilibru dintre părți...*

42. Cauza contravențională dată nu numai că a fost examinată în lipsa contravenientei, dar nici nu a fost solicitată prezența unui avocat din oficiu, din considerentele că art.455 al.(3) Cod Contravențional nu obligă instanța direct să procedeze așa, cum este stabilit în art.321 CPP.

Această normă art.455 al.(3) Cod Contravențional contrazice Legii fundamentale (art.26), iar judecătorul nu s-a încumetat măcar să citeze un avocat de serviciu, pentru realizarea dreptului la apărare.

Astfel, lipsa mandatului avocatului din data examinării cauzei 22.07, 25.07, 05.08.an.2024 cît și în lipsa contravenientei denotă despre încălcarea dreptului la apărare, care potrivit art.384 al.(3) Cod Contravențional, (3) *Realizarea de către persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional a drepturilor sale bri renunșarea la realizarea acestor drepturi nu poate fi interpretată în detrimentul persoanei și nu poate avea consecințe nefavorabile pentru ea.*

Astfel, atîta timp, cît instanța de judecată nu a asigurat prezența avocatului în oficiu la judecarea cauzei, în lipsa contravenientului acuzat de comiterea unui fapt contravențional grav, se consideră încălcarea gravă a drepturilor fundamentale al făptuitorului.

43. Această gravă încălcare rezultă și din altă normă de procedură penală, deoarece art.425 al.7 Cod Contravențional care stabilește că *procesului contravențional se aplică prevederile Codului de procedură penală cu privire la mijloacele de probă și procedeele probatorii, cu excepția prezentului cod.*

Bunăoară, art.69 al.1 p.10 CPP – interesele justiției c. cer., art.71 al.2 CPP- renunșarea la apărător se face numai în prezența avocatului și numai în baza ordonanței (încheierii) motivate, ceea ce este lipsă în cazul dat, orî p.6) în cazul incriminării infracțiunii grave prezența avocatului este obligatorie, cît și art.321 al.(3) CPP – care stabilesc că în cazul lipsei inculpatului, participarea apărătorului este obligatorie.

Orî, acțiuni de aducere forțată, dare în căutare nu au fost întreprinse nici de agentul constator, nici de instanța de judecată, iar decizie privind examinarea în lipsa inculpatului (contravenientului) se face prin încheiere motivată, care este lipsa în cauza dată- al.(6) art.321 CPP.

44. Dreptul la apărare nu este garantat nici la etapa extrajudiciară de pornire a procesului contravențional și înaintarea acuzației făptuitorului, ori agentul constator nu slicită niciodată prezența avocatului în cazurile contravențiilor grave, dar observăm că nici în instanța de judecare a fondului cazei, dar și instanței de recurs implementat prin Legea nr. 245 din 31.07.2024, acest drept la apărare și examinare cu participarea făptuitorului în ședința de judecată a fost exclus

Cel puțin statul trebuie să acorde real și direct posibilitatea de a se prezenta în ședință a părții interesate, realizînd dreptul la apărare chiar și prin intermediul unui avocat din oficiu, ori, după cum am menționat mai sus acest drept este garantat în procedura penală, care nu se deosebește prin nimic cu procedura contravențională, luînd în vedere hotărîrea CEDO emisă în cazul *OZTRUC vs Germaniei*, 21.02.1984, se reține că *indiferent de distincțiile pe care le face dreptul intern între contravenții și infracțiuni, persoana acuzată de comiterea unei fapte calificate în dreptul intern ca fiind contravenție trebuie să beneficieze de garanțiile specifice procedurii penale.*

...La fel, nerealizarea de către persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional a drepturilor sale, sau **renunțarea la realizarea acestor drepturi** nu poate fi interpretată în detrimentul persoanei și nu poate avea consecințe nefavorabile pentru ea.

47. Deci, norma Legii aplicabile contravine normelor constituționale privind **accesul la justiție**, din cauza imprevizibilității normelor legale – **Aceste neprevizibilități și omisiuni vădite ale legii**, ce reglementează situațiile inculpaților care au drepturi diferențiate privind modalitatea de apărare în prezența sau lipsa sa, **îi defavorizează și contravenienți**, cu poziții și statut egal, similar, în privința cărora cauza poate fi examinată în lipsa sa, se încălcă **principiului previzibilității legii**, textul contestat nu sunt conforme cu exigențele de **calitate a unei legi penale**.

Asupra neconstituționalității legilor menționate mai sus, prin prisma faptului că nu trece testul previzibilității, încălcă articolele- **1 alin.(3) [preeminența dreptului]**, **20 [accesul liber la justiție]**, **23 [dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle]**, **26 [dreptul la apărare]** art.21 (**prezumția nevinovăției**), **art.22 (neretroactivitatea legii penale)** din Constituție, ce constituie ingerințe în drepturile fundamentale garantate de lega fundamentală.

48. Pentru a exclude orice echivoc, **textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil**, fără dificultăți de ordin sintactic și fără pasaje obscure. În special, în materie contravențională, care nu trebuie să difere de cea penală privitor la asigurarea drepturilor fundamentale, legislatorul trebuie să fie precis, clar și coerent, așa cum o impune **principiul legalității incriminării**, garantat de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (DCC nr.49 din 31 mai 2018, §30; DCC nr.9 din 23 ianuarie 2019, §15; DCC nr.24 din 16 februarie 2021, §19).

49. Articolul 7 din Convenție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmării penale, condamnării și sancționării arbitrare a persoanei (*Parmak și Bakir v. Turcia*, 3 decembrie 2019, §57; *Jidic v. România*, 18 februarie 2020, §76). Pentru a impune o sancțiune, articolul 7 solicită o legătură de natură intelectuală care permite identificarea cu precizie a unui element de răspundere în conduita autorului infracțiunii (*G.I.E.M. SRL și alții v. Italia*, 28 iunie 2018 [MC], §242 și §246).

50. Apărarea pretinde că pentru a exclude orice **echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil**, fără dificultăți de ordin sintactic și fără pasaje obscure. În special, în materie contravențională care se egalează cu cea penală, **legislatorul trebuie să fie precis, clar și coerent**, așa cum o impune principiul legalității incriminării și a pedepsei, garantat de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (DCC nr.49 din 31 mai 2018, §30; DCC nr.9 din 23 ianuarie 2019, §15; DCC nr.24 din 16 februarie 2021, §19).

Articolul 7 din Convenție CEDO trebuie să fie **interpretat și aplicat** astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmăririi penale (contravenționale), condamnării și sancționării arbitrare a persoanei (*Parmak și Bakir v. Turcia*, 3 decembrie 2019, §57; *Jidic v. România*, 18 februarie 2020, §76). Pentru a impune o sancțiune, articolul 7 solicită o legătură de natură intelectuală care permite identificarea cu precizie a unui element de răspundere în conduita autorului infracțiunii (*G.I.E.M. SRL și alții v. Italia*, 28 iunie 2018 [MC], §242 și §246).

Nomele contestate trebuie examinate prin prisma articolului 23 din Constituție, care stabilește exigențele **referitoare la calitatea legii**.

51. Cu privire la încălcarea dispozițiilor articolului 26 din Constituție, contrarietatea dispozițiilor contestate cu norma constituțională invocată se manifestă prin lipsa de claritate și previzibilitate, dar și prin **îngădirea accesului la justiție, admiterea discriminării**, din argumentele explicate mai sus.

Expresiile legale privitor examinarea cauzei în lipsa contravenientului **îngrădește accesul la justiție, precum și dreptul la un process echitabil și contradictorial prevăzut de art.6 CEDO**, dar și admite o **discriminare a inculpatilor** plasai în aceeași situație analogică, în raport cu contravenientii, invinuiti de fapte care se soldează cu pedepse (sancțiuni) nu mai puțin dure, deoarece urmează a fi ridicată **excepția de neconstituționalitate** la etapa judecării procesului contravențional (penal) în cauză, în instanța de recurs, deoarece cauza în 1 instanță s-a examinat în lipsa contravenientului, care nu a avut posibilitatea de a -și apăra depurile inclusiv prin ridicarea Excepției de neconstituționalitate, iar unele norme sunt aplicabile doar în instanța de recurs.

52. Deosebirea dintre persoanele inculpate în cauza penală pentru abuz de serviciu sau depășiri de atribuții, care se soldează cu sancțiuni de grad egal cu contravenienții pe cauzele contravenționale, ori, amenzile sunt suficient de mari în ambele cazuri și privarea drepturilor de a ocupa funcții publice sau o anumită activitate pe termeni egali, **îi discriminează pe contravenienți efectele aplicării legii**- primii își pot apăra drepturile prin apărător i personal în ședință de judecată.

... ca și în toate cazurile de apărare

Aceste neprevederi și...

situațiile inculpatilor și contravenientii...

trebuie să difere, reținând că...

defavorizează în drepturile procesuale, încălcând principiului previzibilității legii, textele contestate nu sunt conforme cu exigențele de calitate a unei legi penale (contravenționale).

53. Astfel, pornind de la principiile generale ale dreptului penal, care nu trebuie să diferențieze de cel contravențional, sunt reflectate în Constituția Republicii Moldova, cât și în Tratatul internațional la care Moldova este parte, inclusiv CEDO, legea penală apără drepturile și libertățile persoanei, orînduirea constituțională, ordinea de drept.

Principiile legii penale (art.art.1,3-7 Cod penal) prevăd aplicabilitatea normei de drept pentru determinarea faptelor ce constituie infracțiuni, constatarea infractorilor și aplicarea pedepselor legale sau **atenuarea răspunderii penale.**

Principiile dreptului penal impun instanțele de judecată să aplice legea penală la stabilirea vinovăției și aplicarea pedepsei penale, doar în strictă conformitate cu Legea penală, fără admiterea încălcării ale drepturilor fundamentale, stabilite de Constituția Republicii Moldova.

Întru realizarea acestui scop instanța de judecată urmează să aplice o lege penală **concretă, precisă, directă**, care să nu contravină Constituției R Moldova și actele internaționale la care Moldova este parte, privind **egalitatea în fața legii** a subiecților răspunderii penale în *orice altă situație*.

54. Se pretinde că în cazul contravențional în privința lui Nadulișneac Valentina acuzată de favoritism, norma aplicabile privind examinarea cauzei în lipsa sa atât la instanța de fond, cit și cea de recurs, acordă dreptul instanței de judecată să aplice sau dreptul să nu aplice o lege penală, care este mai favorabilă inculpatului, și contravenientei, iar cînd instanța dorește poate să nu folosească drepturile inculpatului într-un proces penal, folosind prevederile legii contravenționale, fapt ce nu permite contravenientei să-și cunoască drepturile în statut de inculpat fiind mai largi, iar restrîngerea acestui drept duce direct la lipsa de imparțialitate a judecătorului.

55. Alegearea normelor contravenționale sau penale privitor la asigurarea cu apărător sau examinarea în lipsa făptuitorului, făcută de judecător după cum dorește, consituie o restrîngere a dreptului persoanei supuse răspunderii, fapt ce nu corespunde normelor unanim reçunoscute ale dreptului internațional și Nu sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, ... protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, garantării autorității și imparțialității justiției.

Ori, restrîngerea dreptului proclamat lui Nadulișneac Valentina de a-și cunoaște dreptul, de a fi aplicată corect o lege, dreptul de a se apăra, de a avea parte de o justiție imparțială, de a asita la procesul judecării cauzei sale, de a fi apăra de un avocat, de un proces echitabil, care sunt drepturi fundamentale, potrivit al.3 art.54 Constituției nu se admit.

Ori, această restrîngere – aplicarea legii penale la discreția instanței ce judecă cauza- nu este proporțională cu situația, care a determinat-o și nu poate atingi existența dreptului sau a libertății. Legea contravențională ca și cea penală trebui să fie certă, pentru a nu permite judecătorului să o interpreteze la dorința sa proprie să nu trezească dubii de imparțialitate la asigurarea drepturilor persoanei.

56. Apararea pretinde că **preeminența dreptului** include, în materie penală, principiul legalității delictelor și pedepselor, cât și **principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale**. (contravenționale) în detrimentul persoanei, în special prin analogie.

Garanțiile instituite în Constituție impun ca legiutorul să reglementeze **conduita incriminată, astfel, încât fapta și pedeapsa să fie cert definite, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală**.

O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive, care direct denotă **despre lipsa de imparțialitate a judecătorului**, iar de aici **încălcarea dreptului la un proces echitabil**. Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale, urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului.

57. În *Raportul asupra relației dintre responsabilitatea ministerială-politică și cea penală*, Comisia de la Veneția a menționat că prevederile „cu privire la cerințele calitative ale art.7 al Convenției Europene, cât și la alte cerințe fundamentale conform principiului statutului de drept, precum previzibilitatea și securitatea juridică, și relevă, de asemenea, că acestea sunt în mod special **vulnerabile la manevre politice abuzive**.

Comisia de la Veneția a considerat că aceste **prevederi penale trebuie interpretate în sens restrâns și aplicate cu un grad înalt de prudență**, astfel, încât să poată fi invocate numai în cazuri în care fapta este de natură gravă.

Normele indicate mai sus -nu au constituit obiect de examinare la Curtea Constituțională, întrunește cerințele art.135 Constituției RM și Hotărârii Curții Constituționale *nr.2 din 09.02.2016*, care prevăd că instanțele judecătorești sunt obligate să remită după competență sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate fără a se expune pe fondul obiectului de examinare.

C. Obiectul sesizării²

1. Prezentarea sesizării are drept obiect de examinare prevederile Codului Contravențional după cum urmează-

1.1 Al.(1-1) Articolul 394. Instanța care înfăptuiește justiția în cauzele contravenționale

(1¹) În cazul în care autoritatea competentă nu are subdiviziuni teritoriale, prin derogare de la art.393 alin.(2), cauza contravențională se judecă de către instanța de judecată de la locul unde își are sediul autoritatea al cărei reprezentant este agentul constator.

[Art. 394 completat prin Legea nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

1.2 al.(3) Articolul 455. Participarea la ședința de judecare a cauzei contravenționale

(3) Neprezentarea în ședință a făptuitorului sau a victimei, legal citate, fără motive întemeiate nu împiedică judecarea cauzei contravenționale.

1.3 Articolul 471. Procedura judecării recursului

(3) Dacă consideră cauza de un interes deosebit pentru jurisprudență, precum și la cererea motivată a părților, instanța de recurs poate dispune printr-o încheiere motivată fixarea ședinței de judecată, cu citarea părților pentru prezentare la proces.

[Art.471 în redacția Legii nr.245 din 31.07.2023, în vigoare 22.08.2023]

Apărarea contravenientei Nadulișneac Valentina consideră că prin textul legii menționate supra

- se încălcă principiul competenței teritoriale de la locul comiterii faptului contravențional (**art.393 al.2**), fiind delegat instanței de la locul sediului unde **agentul constator are reprezentant.**

- Fragmentul din fraza din urmă "...al cărei reprezentant este agentul constator", **nu este suficient de clar** unde trebuie să fie examinarea cauzei în fond -- la instanța de judecată Chișinău, unde agenul constator CNA își are sediul, sau la oricare reprezentant al său din oricare teritoriu- fie Centru, fie Nord, sau Sud, etc..., neindicându-se despre careva subdiviziuni teritoriale, doar *sediul reprezentantului.*

-Această frază denotă despre încălcarea principiului **procesului echitabil** și contradictorial, deoarece acordă drepturi mai mari agentului constator în partea în care este în drept să aleagă la care loc al reprezentantului său să examineze cauza, fapt ce duce nu numai la **cheltuieli suplimentare de delasare** a făptuitorului și apărătorului său către instanța de judecată stabilită, dar face **dificilă sau chiar imposibilă deseori prezentarea probelor de la locul comiterii faptei la un alt loc de distanță de peste 50-150 km**, punând în cheltuieli nu numai partea apărării, dar și acuzării (*adică a statului, bugetul public*).

- Pe lângă faptul că norma menționată **supra este neclară și neînțeleasă**, lăsînd locuri de interpretare abuzivă de către autoritățile publice, această normă vine în **contradicție cu altă normă din** aceeași lege de procedură contravențională.

- se institue o discriminare bazată pe statutul său de contravenient cu cel de inculpat, ale căror drepturi sunt mai largi decît ale primului, din care motiv sunt tratate în mod diferențiat în dependență de situația indicată, fiind aplicate sancțiuni contravenționale la fel de drastice ca și pedepsele penale.

- se îngădește accesul la justiție, dreptul la examinarea cauzei sale de către o instanță imparțială ale inculpaților, dreptul la apărare, dreptul de a fi apărat de un avocat cît și de a se apăra singur prin darea de explicații, punerea de întrebări, înaintarea cererilor de reclamare a probelor, iar din cauza imprevizibilității, neclarității Legii, admiterii vulnerabilelor manevre politice și abuzive, lăsarea locurilor de interpretări extensive de către judecători, care aplică legea.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție³

Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

1. Articolul 3 Principiul legalității

„(1) Nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni, nici supus unei pedepse penale, decât în baza unei hotărâri a instanței de judecată și în strictă conformitate cu legea penală.

(2) Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sunt interzise.”

2. Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

3. Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

4. Articolul 16 Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

5. Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

6. Articolul 26 Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

7.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

8.

Articolul 116 Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

1. Apărarea pretinde că în activitatea legislativă, principiul legalității incriminării și a pedepsei intervine și se realizează atât sub aspect material, cât și sub aspect formal. **Sub aspect material**, acest principiu îi impune legislatorului două obligații fundamentale: (1) să prevadă într-un **text de lege** ... pedepse penale corespunzătoare; și (2) să redacteze **textul legal cu suficientă claritate**, pentru ca orice persoană să poată realiza care sunt modalitățile de a fi apărat de un avocat licențiat, dar și de a se apăra singur pe sine, drepturi prevăzute printr-o lege clară, previzibilă, care să fie aplicabilă în mod egal pentru contravenienți ca și inculpați acuzați de fapte socialmente periculoase, care se sancționează cu pedepse la fel de dure în ambele cazuri. **Aspectul formal** se referă la obligația adoptării **normelor penale ca legi organice**, potrivit articolului 72 alin.(3) lit.n) din Constituție (HCC nr.12 din 14 mai 2018, §35, 36).

2. Principiul analizat le impune instanțelor de judecată care au competența aplicării legii contravenționale să nu aplice și prevederile legii penale, în măsură în care sunt mai avantajoase, : (1) interpretarea corectă și **aplicarea în mod uniform a legii** ; (2) interzicerea aplicării retroactive a legii penale, cu excepția legii penale mai favorabile (HCC nr.12 din 14 mai 2018, §37).

3. Curtea Europeană a subliniat în jurisprudența sa că expresia „**prevăzută de lege**” presupune, între altele, ca **legea să întrunească standardul calității, i.e.** ca aceasta să fie **accesibilă și previzibilă** (*Rohlena v. Cehia* [MC], 27 ianuarie 2015, §50; *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], 20 octombrie 2015, §154; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, §48). De altfel, Curtea notează că și articolul 23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către **legislator a unor legi accesibile, clare și previzibile**.

4. Condiția **accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute** de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată dispune de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret. Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție.

5. Condiția clarității și a previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor jurști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală, care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme precum și aplicarea acelor legi care sunt mai blinde acuzatului. (*Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, §47).

6. Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă. Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele în schimbare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o măsură mai mare sau mai mică, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (*Permak și Bakır v. Turcia*, 3 decembrie 2019, §59).

7. Cu privire la clarificarea normelor juridice, Curtea Europeană a reținut că dezvoltarea progresivă a dreptului contravențional în egalitate cu cel penal prin intermediul procesului de creare a dreptului este o parte bine-consolidată și necesară a tradiției juridice în statele-părți la Convenție.

Articolul 7 din Convenție nu poate fi citit ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale prin intermediul interpretării judiciare de la caz la caz, cu condiția ca evoluția care rezultă să fie conformă cu esența infracțiunii și să fie previzibilă, în mod rezonabil (*Kononov v. Letonia [MC]*, 17 mai 2010 §185).

Atunci când examinează previzibilitatea unei norme penale, Curtea Europeană trebuie să se asigure dacă interpretarea judiciară a legii penale a continuat pur și simplu o linie perceptibilă a dezvoltării jurisprudențiale (*Dragotoniu și Militaru-Pidhorni v. România*, 24 mai 2007, §44).

8. Pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (*Sissanis v. România*, 25 ianuarie 2007, §66). O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr.23 din 23 noiembrie 2015, §61; HCC nr.2 din 23 ianuarie 2020, §46).

9. Textul Legii nr.243/2021 „... doar dacă a fost refuzată de comisia specială”, prin aceeași exigență de legalitate a pedepsei penale prin prisma Constituției și a jurisprudenței sale anterioare, și anume în baza testului stabilit în Hotărârea nr.22 din 1 octombrie 2018 și în Hotărârea nr.24 din 17 octombrie 2019, nu numai că nu reține testul previzibilității și clarității, dar restricționează drepturile fundamentale privind accesul la justiție și la păstrare, ori, prin aceeași lege nu se prevede modalitatea de formarea a comisiei Speciale pentru condamnații care nu au început executarea pedepsei penale intrate în vigoare, deși deja au calitatea de condamnat printr-o decizie judecătorească irevocabilă.

10. Așadar, din rațiunile clarității și previzibilității legii penale, contrazicerea dintre 2 norme ale uneia și aceleași Legi generează o stare de incertitudine juridică și creează impedimente la interpretarea articolului de către instanțele judecătorești, deci, **nu îndeplinește standardul calității legii penale**, fiind contrar articolelor 1 alin.(3) și 22, coroborate cu articolul 23 din Constituție.

11. Ridicind această Excepție, partea apărării nu are scopul interpretării și aplicării acestor prevederi generale la circumstanțele factuale ale cauzei, însă, reșeind din jurisprudența Curții Europene, una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică.

12. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai **înlăturarea dubiilor ce persistă** cu ocazia interpretării normelor, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul jurisprudenței ca izvor de drept fiind o componentă necesară și bine înrădăcinată în tradiția legală a statelor membre (*Dragotoni v. România*, 24 mai 2007, §§36, 37; *Kafkaris v. Cipru*, 12 februarie 2008, §141; *Del Rio Prada v. Spania*, 21 octombrie 2013, §92, 93). Utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acestora cu exigențele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (*Liivik v. Estonia*, 25 iunie 2009, §96-104).

13. Având în vedere multitudinea semnificațiilor normei contestate, destinatarul normei penale nu poate cunoaște care este dreptul său agrantat la apărare, prin alegerea unui avocat contractant sau asigurarea di oficiu, care este prevăzut în procedura penală, dar este lipsă în procedura contravențională și cum să-și adapteze conduita în modul corespunzător. Chiar dacă se face apel la consultanța de specialitate, destinatarul normei ar putea fi privat de posibilitatea conformării cu prevederile legale, aflându-se într-o stare de insecuritate juridică.

14. Prin urmare, normele menționate mai sus **nu îndeplinesc standardul calității Legii contravenționale în raport cu cea penală**, fiind contrară articolelor 1 alin.(3) , 20, și 22, coroborate cu articolul 23 din Constituție.

15. Articolul 16 din Constituția Republicii Moldova garantează tuturor **drepturi și libertăți egale**, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Este absolut nejustificat tratamentul diferentiat existent între persoanele cu statut de contravenient în raport cu cel de inculpat ambii fiind trasi la răspundere pentru fapte similar, care stabilesc pedepse practice de același tip.

16. Concluzia caracterului nejustificat al tratamentului diferentiat, devine și mai evidentă în ceea ce privește asigurarea drepturilor la apărare prin intermediul unui avocat licențiat, participarea la ședință de judecare a cauzei personal, acordată prin lege pentru persoane condamnate pentru normă similară, aceeași mărime și tip de pedeapsă, acordă unele facilități inculpaților, dar neglijează pe cei cu statut contravențional – fapt ce este nejustificat.

17. Apărarea consideră că de beneficiul acestor drepturi de apărare și participarea personală la ședință, dar și examinarea cauzei la judecata de la locul comiterii faptei, trebuie să se bucure în mod egal toți făptuitorii cu aceleași criterii, ce se află în situații egale – fie inculpați fie contravenienți.

18. În vederea garantării interesului legalității acordării drepturilor fundamentale este nejustificat tratamentul diferențiat la acordarea beneficiului de acest drept doar în cazul inculpaților și efuzat contravenienților.

19. Astfel egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune lipsa oricărei discriminări directe sau indirecte. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (*i.e.* discriminare directă) sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (*i.e.* discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil.

20. Diferență de tratament în domeniul executării pedepsei și absolvirii de la executarea pedepsei **Nu urmăresc un scop legitim și NU respectă o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit.** Norma legală invocată **NU** respectă aceste exigențe.

Prin prisma art.16 din Constituție, în cazul dat Nu se garantează condamnatilor protecție specială **EGALĂ**, ori, statul se obligă să ofere respectarea drepturilor fundamentale tuturor inculpaților, nu numai la o parte din ei.

E. Argumentarea pretinsei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁴

1. Avînd în vedere că în jurașprudența sa Curtea Constituțională a reținut că excepția de neconstituționalitate trebuie să cuprindă trei elemente obligatorii: textul contestat din punctul de vedere al constituționalității (prevederea legală), textul de referință pretins a fi încălcat (prevederea constituțională) și motivarea de către autorul excepției a relației de contrarietate dintre cele două texte, adică motivarea neconstituționalității textului criticat, în continuare ne vom expune asupra fiecărui element.

2. Sesizarea înaintată de avocatul Angela Procopciuc în întereesele lui Nadulișneac Valentina, în cazul modificării normei, duce la soluționarea problemei de drept care face obiectul controlului de constituționalitate, singura condiție pe care o verifică instanța constituțională este cea privind aplicabilitatea normei contestate în litigiul din fața instanței *a quo* (a se vedea, în acest sens, HCC nr.25 din 11 noiembrie 2018, §34-36)- este RESPECTATĂ.

3. Conducîndu-ne de jurașprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova care a statuat constant că orice diferență de tratament nu implică în mod automat o încălcare a articolului 16 din Constituție și pentru a stabili încălcarea articolului 16 din Constituție trebuie să se constate faptul că persoanele aflate **în situații similare sau comparabile beneficiază de tratament preferențial și că această distincție este discriminatorie** (*printre multe altele, ne conducem de Hotărîrea nr.3 din 18.01.2019 privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 1585 din 27.02.1998*).

Din aceste considerente, argumentăm încălcarea prin cumul a Art.16 din Constituție față de condamnații ce execută pedeapsa penală și cei care nu execută pedeapsa penală.

4. Articolul 54 alineatul 2 din Constituția Republicii Moldova prevede că drepturile și libertățile fundamentale ale omului pot fi supuse limitărilor și constrîngerile decît dacă sînt prevăzute de lege, **care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidentiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.**

De asemenea, restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

5. Urmînd logica prevederilor constituționale enunțate mai sus, un **tratament diferențiat este discriminatoriu** dacă nu se bazează pe o justificare obiectivă și rezonabilă, adică, dacă nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.

6.E adevărat că Statul dispune de o anumită marjă de apreciere pentru a justifica un tratament diferit aplicat persoanelor aflate în situații analoge. Însă, domeniul de aplicare al marjei de apreciere variază în funcție de circumstanțe și de context.

Situația reglementată de normele contestate cade sub incidența Arti.16 din Constituție, deoarece, după cum a explicat în hotărârile sale anterioare Curtea Constituțională, Articolul 16 din Constituție intră în acțiune atunci când situația la care se referă dezavantajul implică una din condițiile de exercitare a unui drept garantat, sau dacă măsurile criticate vizează exercitarea unui drept garantat.

7. Pentru ca Articolul 16 să fie operabil, este suficient ca situația reglementată de normele contestate să intre în domeniul de aplicare al uneia sau mai multor dispoziții ale Constituției, care garantează drepturi fundamentale, prevăd expres dreptul la șanse de egalitate la aplicarea unei legi prin care se absolvă de pedeapsă penală condamnatii.

8.Prin urmare, Articolul 16 din Constituție este aplicabil cazului dat și în consecință, statul, atunci când decide să instituie un sistem de facilități în domeniul executării pedepsei penale, ca legea amnistiei, trebuie să facă acest lucru într-un mod compatibil, clar, previzibil și egal prin prezenta normă a Legii.

O astfel de excludere generală și automată, față de un grup de persoane, fiind fondată pe tratare de poziție socială, depășește domeniul de aplicare a unei marje acceptabile de apreciere a Statului, oricât de largă ar fi, și considerăm că este incompatibilă cu Articolul 16 din Constituție.

9. Cei de-al doilea aspect al argumentării încălcării drepturilor constituționale se referă la norme ce duc la lipsa de imparțialitate a judecătorilor prin aprecierea arbitrară, subiectivă a situațiilor analogice, prin locunile din legea penală aplicabilă.

10. Legea penală trebuie să fie certă, pentru a nu permite judecătorului să o interpreteze la dorința sa proprie, pentru că în cazul aplicării legii penale să nu trezească dubii de imparțialitate aprecierea circumstanțelor, care permit categoric aplicarea unei legi penale sau constatarea circumstanțelor ce nu permit în genere aplicarea acestei legi.

11. **Preeminența dreptului** include, în materie penală, principiul legalității delictelor și pedepselor, cât și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, în special prin analogie.

12. Garanțiile instituite în Constituție impun ca legiutorul să reglementeze conduita incriminată, astfel, încât fapta și pedeapsa să fie cert definite, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală.

13. \sintagma dintr-o normă "cuvintul poate" generează **interpretări abuzive, care direct denotă despre lipsa de imparțialitate a judecătorului**, iar de aici încălcarea dreptului la un proces echitabil. Cerința interpretării stricte a normei penale urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului.

F. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Prin prezenta sesizare, se solicită Curții Constituționale recunoașterea neconstituționalității următoarelor norme din-

1.1 Al.(1-1) Articolul 394. Instanța care înfăptuiește justiția în cauzele contravenționale

(1¹) În cazul în care autoritatea competentă nu are subdiviziuni teritoriale, prin derogare de la art.393 alin.(2), cauza contravențională se judecă de către instanța de judecată de la locul unde își are sediul autoritatea al cărei reprezentant este agentul constator.

[Art.394 completat prin Legea nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

1.2 al.(3) Articolul 455. Participarea la ședința de judecare a cauzei contravenționale

(3) Neprezentarea în ședință a făptuitorului sau a victimei, legal citate, fără motive întemeiate nu împiedică judecarea cauzei contravenționale.

1.3 Articolul 471. Procedura judecării recursului

(3) Dacă consideră cauza de un interes deosebit pentru jurisprudență, precum și la cererea motivată a părților, instanța de recurs poate dispune printr-o încheiere motivată fixarea ședinței de judecată, cu citarea părților pentru prezentare la proces.

[Art.471 în redacția Legii nr.245 din 31.07.2023, în vigoare 22.08.2023]

DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

Instanța care înfăptuiește justiția în cauzele contravenționale

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ RELEVANTĂ

1. CONSTITUȚIA Republicii Moldova adoptată la 29.07.1994 (Monitorul Oficial nr. 1 din 12.08.1994)

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 16 Egalitatea

“(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 26 Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

Articolul 116 Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, impartiali și inamovibili, potrivit legii.

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. [...] (4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

LEGEA nr.121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.129-131, art.618)

Articolul 1 Scopul legii și domeniul de aplicare

“(1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.[...]”

Articolul 2 Noțiuni generale

În sensul prezentei legi, termenii de mai jos au următoarele semnificații:

discriminare – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse;

discriminare directă – tratarea unei persoane în baza oricărui dintre criteriile prohibitive în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă;

Articolul 3 Subiecții domeniului discriminării

Subiecți în domeniul discriminării sînt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat.

Articolul 6 Interzicerea discriminării

Orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acțiuni sau inacțiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autoritățile publice competente și sancționată conform legislației.

Articolul 8

Interzicerea discriminării privind accesul la serviciile și bunurile disponibile publicului

Este interzisă orice formă de discriminare privind accesul persoanelor la:

- a) serviciile oferite de autoritățile publice;
- b) serviciile de asistență medicală și alte servicii de sănătate; [...]

LEGISLAȚIA INTERNAȚIONALĂ RELEVANTĂ

CONVENȚIA Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (CEDO)⁵ * *Adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950. A intrat în vigoare la 3 septembrie 1953. În vigoare pentru Republica Moldova din 12 septembrie 1997.*

Articolul 1 Obligația de a respecta drepturile omului
Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții.

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Articolul 14 Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

G. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

1. Copia cererii de recurs suplimentar a avocatului în interesele inculpatului Nadulișneac Valentina
2. 3. Mandatul avocatului
4. Materialele cauzei contravenționale

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declarăm pe propria onoare că informațiile prezentate curții sunt veridice.

Petitionarul

 Valentina Nadulișneac

Reprezentat de

Avocatul

 Angela Procopciuc

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

CURTEA DE APEL BĂLȚI

Dosarul nr.4r-797/2024

ÎNCHEIERE

06 noiembrie anul 2024

municipiul Bălți

Colegiul penal al Curții de Apel Bălți

Având în componența sa:

Președintele ședinței de judecată

Rotaru Ala

Judecătorii:

Burdeniuc Ruslana, Pușca Dumitru

Examinând cererea avocatului Procopciuc Angela privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.394 alin.(1/1), art.455 alin.(3), art.471 alin.(3) Cod Contravențional al RM, în cauza contravențională în baza art.313/1 Cod Contravențional al RM în privința lui Nadulișneac Valentina

C O N S T A T Ă :

Prin hotărârea Judecătorei Bălți sediul Central din 05.08.2024:

-A fost recunoscută vinovată Nadulișneac Valentina, în comiterea contravenției prevăzute de art.313/1 Cod contravențional, cu stabilirea sancțiunii contravenționale numitei sub formă de amendă în mărime de 72 (șaptezeci și doi) unități convenționale, ceea ce constituie 3600 (trei mii șase sute) lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcția de primar al com.Răcăria, r-nul Rîșcani, pe un termen de 6 (șase) luni.

-A fost explicat lui Nadulișneac Valentina dreptul de a achita jumătate din amenda stabilită, conform art.34 alin.(3) Cod contravențional, dacă o plătește în cel mult 3 zile lucrătoare de la data aducerii la cunoștință a deciziei de aplicare a sancțiunii contravenționale și efectele neachitării amenzii în decurs de 30 de zile de la data aducerii la cunoștință a deciziei de aplicare a sancțiunii contravenționale, prevăzute de art.34 alin.(4) Cod contravențional.

Hotărârea instanței de fond a fost contestată cu recurs de către Nadulișneac Valentina, invocând următoarele considerente:

-Cu soluția adoptată de primă instanță nu suntem de acord, considerăm că instanța a adoptat o hotărâre neîntemeiată și care urmează a fi casată, iar în susținerea acestei teze aducem următoarele argumente.

-Potrivit art.313/1 din Codul contravențional - favoritismul, constituie contravenție săvârșită prin acordarea în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii.

-Subiectul acestei contravenții este unul special în sensul art.16 alin.(6) din Codul contravențional - persoana cu funcție de răspundere - persoană căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, într-o autoritate publică centrală sau locală, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin lege, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție, organizatorice ori economice.

-Totodată, potrivit art.123 alin.(1) din Codul penal, prin persoană cu funcție de răspundere se înțelege persoana căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice.

-Conform Legii privind administrația publică locală nr.436 din 28.12.2006, primar este autoritate reprezentativă a populației unității administrativ-teritoriale și executivă a consiliului local, aleasă prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

-La caz, potrivit pct.8 din hotărârea recurată, acuzarea contravenientei s-a întemeiat pe următoarele probe examinate în ședința de judecată: raport autosesizare din 17.04.2024; proces verbal de audiere a cet.Nadulișneac Valentina din 08.04.2024; dispoziție nr.12 din 29.07.2016; dispoziție nr.15 din 20.02.2020; dispoziție nr.18 din 10.04.2024; dispoziție nr.19 din 10.04.2024; dispoziție nr.21 din 11.04.2024; copie anunț concurs; copia hotărârii Judecătoriei Rîșcani din 01.07.2015; copia hotărârii Judecătoriei Drochia (sediul Rîșcani) din 11.11.2019; copia deciziei Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 18.11.2019; copia încheierii Curții Supreme de Justiție din 29.11.2019; decizie privind pornirea procesului contravențional din 17.04.2024; proces verbal de audiere a martorului Mojilean Anghelina din 23.04.2024; proces verbal de audiere a martorului Golub Claudia din 23.04.2024; proces verbal de audiere a martorului Andronic Galina din 08.05.2024; proces verbal de audiere a cet.Nadulișneac Valentina din 08.05.2024.

-Analizînd lista probelor puse la baza adoptării hotărârii recurate, constatăm că la acestea nu a fost prezentată hotărârea instanței de judecată prin care a fost validat mandatul primarului Valentina Nadulișneac sau alt act ce confirmă funcția deținută, dar au fost anexate hotărârile de validare a mandatului din 2019 și care nu au nici o relevanță cazului în speță, dar nu din alegerile din 2023 ce confirmă mandatul actual al primarului.

-Avînd în vedere cele menționate, instanța de judecată incorect a constatat că Valentina Nadulișneac are calitatea de subiect al contravențiilor prevăzute de art.313/1 din Codul contravențional.

-Latura obiectivă a contravenției prevăzute de art.313/1 din Codul contravențional include următoarele trei semne:

- 1) fapta prejudiciabilă;
- 2) urmările prejudiciabile și anume - daunele în proporții considerabile cauzate intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice;
- 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

-Respectiv, în procesul-verbal din 08.05.2024 nu este descrisă fapta contravențională cu individualizarea de rigoare a acțiunilor/inacțiunilor ale Valentinei Nadulișneac, nefiind indicate cert prin care acțiunii s-a realizat favoritismul. La fel în procesul-verbal nu se indică în mod cert căror interese publice și căror interese ale persoanelor fizice/juridice (ocrotite de lege) contravin pretinsele acțiuni ale Valentinei Nadulișneac de depășire în mod vădit a limitelor drepturilor și atribuțiilor acordate acestuia prin lege.

-Analiza conținutului procesul-verbal cu privire la intentarea procesului contravențional, denotă că la caz nu a fost stabilit elementul material al contravențiilor imputate Valentinei Nadulișneac exprimat prin daune aduse intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice. Nu s-a specificat titularul drepturilor și intereselor lezate prin săvârșirea pretinselor fapte contravenționale: dacă daunele au fost aduse intereselor

publice sau celor private, iar această omisiune denotă efectuarea unei încadrări juridicocontravenționale abstracte.

-De asemenea, agentul constatator în procesul-verbal întocmit nu a elucidat cu precizie prin ce acțiuni a fost comis favoritismul - sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice, odată ce tot aceleași persoane au câștigat concursurile de ocupare a funcțiilor interimatului cărora au asigurat.

-Prin urmare, la caz nu s-a făcut dovada veridicității situației de fapt reținute în procesul-verbal privind intentarea procesului contravențional, respectiv, în favoarea lui Valentina Nadulișneac acționează și prevalează principiul in dubio pro reo, or, omisiunile agentului constatator exprimate prin formularea unei învinuiri incerte și descrierea defectuoasă a faptei, nu pot determina reținerea în acțiunile Valentinei Nadulișneac a contravenției prevăzute art.313/1 din Codul contravențional, respectiv, instanța de fond eronat nu a determinat de a dispune încetarea procesului contravențional în temeiul prevederilor art.441 alin.(l) lit.a) și art.461 alin.(l) din Codul contravențional.

-În continuare, menționăm că, legiuitorul a prevăzut un mecanism de control al activității autorităților publice locale prin intermediul Cancelariei de Stat, care efectuează controlul legalității și controlul oportunității activității autorităților administrației publice locale conform art.61-72 al Legii nr.436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală, fiind stabilite mecanisme de sancționare prin anularea actelor administrative și normative emise de acesta în cadrul procedurilor administrative. Aceste mecanisme de control și sancționare au fost stabilite de legiuitor în scopul de a asigura respectarea principiului statului de drept și de a preveni abuzurile posibile în activitatea autorităților publice locale. Ele contribuie la funcționarea eficientă a sistemului administrativ și juridic și la protejarea drepturilor și libertăților cetățenilor. Așadar, dacă autoritatea publică locală nu a respectat cadrul legislativ aplicabil, există mecanisme legale prin care se poate sancționa această încălcare și se poate restabili legalitatea. În aceeași ordine de idei, materialele cauzei atestă că, în prezent nu există o hotărâre judecătorească definitivă care să stabilească legalitatea sau ilegalitatea acestor acte și operațiuni administrative. În aceste circumstanțe se denotă faptul că instanța nu a examinat complet și obiectiv cauza contravențională dată, iar la emiterea hotărârii nu a dat deplină importanță prevederilor art.462 alin.(4) Cod contravențional.

-Mai mult ca atât, agentul constatator are rolul de a administra probe în ordinea prevăzută de lege, necesare în vederea verificării legalității și temeiniciei procesului-verbal. Prin urmare, simpla constatare ex propriis sensibus a agentului constatator nu este suficientă pentru ca instanța să stabilească vinovăția unei persoane pe numele căreia s-a întocmit un proces-verbal contravențional.

-Respectiv, atât timp cât asupra faptelor descrise în conținutul actului sunt neconfirmate prin alte mijloace de probă, în sensul dat pot plana o serie de dubii, fiind aplicabil principiul de drept in dubio pro reo. Aceste fapte constituie o neglijare a prevederilor art.6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, întrucât, Convenția impune obligația oricărei instanțe de a indica suficient de clar motivele pe care s-a sprijinit.

-Această exigență, care contribuie la garantarea respectării principiului bunei administrări a justiției, nu poate fi întotdeauna înțeleasă ca impunând formularea unui răspuns detaliat pentru fiecare argument al părților.

-Instanțele naționale sunt obligate să-și motiveze deciziile, ceea ce nu poate fi înțeles ca impunând un răspuns detaliat la fiecare argument, dar ca o obligație de a se pronunța asupra problemelor cele mai importante ridicate în speță (a se vedea în acest sens cauza Ruiz Torija și Hiro Balani împotriva Spaniei, hotărârea din 09.12.1994, sau Grigore Vlasia Vasilescu împotriva României, hotărârea din 06.06.2006).

-Elucidarea tuturor împrejurărilor menționate are o mare importanță la examinarea corectă a cauzei, ceea ce instanța de judecată nu a efectuat, prin ce au fost ignorate normele dreptului procedural și dreptul la un proces echitabil, care neapărat servește drept ternei pentru anularea hotărârii atacate și remiterea cauzei la o nouă examinare, în aceeași judecătorie, în alt complet de judecată.

-Totodată, ținem să menționăm că, potrivit art.2 din Codul contravențional, scopul legii contravenționale constă în apararea drepturilor și libertăților legitime ale persoanei, apărarea proprietății, ordinii publice, a altor valori ocrotite de lege, în soluționarea cauzelor contravenționale, precum și în prevenirea săvârșirii de noi contravenții.

-Potrivit prevederilor art.41 alin.alin.(1) și (2) din Codul contravențional, sancțiunea contravențională se aplică în funcție de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de caracteristica persoanei și de circumstanțele atenuante și agravante. Față de persoana a cărei vinovăție este dovedită se aplică o sancțiune echitabilă, în limitele și în conformitate cu dispozițiile prezentului cod.

-Din considerentele indicate și ținând cont de analiza cumulativă a criteriilor de individualizare a sancțiunii și coroborarea probelor care furnizează informațiile respective, precum și indicarea temeiurilor care fundamentează proporționalitatea între scopul reeducării contravenientei, ținând cont de personalitatea Valentinei Nadulisneac.

-În aces sens, menționam că Valentinei Nadulisneac, deține al 5-lea mandat de primar al comunei Râcâria, iar pe tot parcurs al îndeplinirii madatelor de primar nu a fost sancționată contravențional sau penal, a îndeplinit cu bună-credință, conștiincios funcția deținută, a implimentat mai multe proiecte investiționale (reparația drumurilor, grădiniților, construcția apeductului, ect.) ce au îmbunătățit semnificativ nivelul de trai al locuitorilor comunei.

-Unicul proces contravențional în care a fost antrenată recurenta, prin hotărârea irevocabilă a Judecătoriei Drochia, sediul Central din 08.07.2020, dosar nr.4-32/2020 a fost încetat.

-Prin urmare, luând în considerație caracterul retributiv al sancțiunii aplicate și așteptările societății față de actul de justiție realizat sub aspectul restabilirii ordinii de drept încălcate, considerăm că în cazul în care totu: instanța de judecată a considerat că vinovăția acesteia a fost probată în cadrul procesului contravențional, sancțiunea sub forma de privarea de dreptul de a ocupa funcția de primar, pe termen de 6 luni, este una vădit disproporționată și inechitabilă cazului în speță.

-În legătura cu faptul că contestatarul nu a fost prezent la ședința de judecată, precum și decizia contestată motivată a fost recepționată de către acesta la data de 13.08.2024, considerăm că termenul de 15 zile este respectat.

-Solicitând admiterea recursului, casarea integrală a hotărârii instanței de fond, cu anularea procesului-verbal cu privire la contravenție cu încetarea procesului contravențional pe temeiurile prevăzute de art.441 alin.(1) lit.a), art.461 alin.(1) din Codul contravențional. În cazul în care instanța de recurs totuși va considera că vinovăția recurentei a fost probată, rejudecarea cauzei cu modificarea sancțiunii aplicate cu anularea sancțiunii sub forma de privarea de dreptul de a ocupa funcția de primar, pe termen de 6 luni, care este una vădit disproporțională și inechitabilă cazului în speță.

Împotriva hotărârii instanței de fond a depus recurs suplimentar Nadulișneac Valentina și avocatul Procopciuc Angela, invocând următoarele motive:

-Încălcarea dreptului la apărare, proces echitabil -art.6 CEDO,

-Examinarea cauzei în lipsa contravenientei și avocatului său ales.

-Încălcarea competenței teritoriale de examinare a fondului.

-Calificarea eronată a semnelor faptului contravențional.

-Neexaminarea probelor pe viu la judecarea cauzei.

-Aplicarea sancțiunii contravenționale neproporționale faptei.

-Încălcarea termenului de prescripție de supunere la răspundere.

-Încălcarea principiului neretroactivității legii contravenționale.

-Prin procesul verbal contravențional nr.023/2024 din 08.05.2024 Nadulișneac Valenina a fost supusă răspunderii contravenționale în baza art.313-1 Cod Contravențional, pe faptul favoritismului, fără indicarea semnelor laturii obiective ale faptului contravențional.

-În partea discriptivă a procesului verbal cu privire la contravenție din 08.05.2024 se descriu acțiunile contraveniente exprimate prin numirea în funcție de director interimar al grădiniței de copii s.Răcăria r.Rișcani Olesea Golub din 01.08.2016 și pe Galina Andronic în funcția de director interimar al grădiniței de copii s.Ușurel r.Rișcani din 21.02.2020, dispoziția de concurs fiind emisă de primar la 10.04.2024.

-Latura subiectivă a faptului contravențional imputat lui Nadulișneac Valentina agentul constatator îl exprimă prin încălcarea ordinului nr.163 din 23.03.2015, care stabilește că interimatul funcției poate dura cel mult 6 luni, iar reieșind din cerințele Ordinului MECC nr.254 din 11.10.2017 funcția de director al instituției publice se organizează doar prin concurs.

-1. Încălcarea principiului neretroactivității legii penale(contravenționale) Acest principiu se reflectă în următoarele norme ale legii materiale și de procedură-

-Codul Contravențional

Articolul 3. Acțiunea legii contravenționale în timp

(1) Caracterul contravențional al faptei și sancțiunea ei contravențională se stabilesc de prezentul cod în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

(2) Legea contravențională care înăsprește sancțiunea sau înrăutățește situația persoanei vinovate de săvârșirea unei contravenții nu are efect retroactiv.

(3) Fapta care, printr-o lege nouă, nu mai este considerată contravenție nu se sancționează, iar sancțiunea stabilită și neexecutată anterior intrării în vigoare a noii legi nu se execută.

-Constituția R.Moldova Articolul 22 Neretroactivitatea legii. Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

-Convenția CEDO Articolul 7. Nici o pedeapsă fără lege. 1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

-La caz se petinde că acuzația adusă lui Nadulișneac Valentina pe lângă faptul că este o învinuire neconcretă, nefind descrise semnele laturii obiective ale favoritismului, art.313-1 încriminat ultimei a fost adoptat prin Legea nr.102 din 14.04.2022, care nu era în vigoare la momentul comiterii faptelor - 29.07.2016 și 21.02.2020, când exista cu totul o altă răspundere contravențională pentru un alt fapt cu alte elemente ale laturii obiective-

-Articolul 313-1. Protecționismul. Protecționismul, adică spriginul la soluționarea problemelor persoanelor fizice sau juridice neprevăzut de actele normative, indiferent de motive, care nu conține elemente de infracțiune, acodat în exercițiul funcțiunii de către persoana care activează în cadrul unei autorități publice, întreprinderi de stat sau municipal ori în cadrul unei societăți comerciale cu capital majorat de stat. Se sancționează cu amendă de la 60 la 90 aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72-150 u/c aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

-După cum se vede din norma indicată supra în momentul comiterii faptelor 29.07.2016 și 21.02.2020 urma să fie prezent cel puțin un singur semn ale laturii obiective ale faptului infracțional. Inșă, semnul de bază- spriginul la soluționarea problemelor persoanelor fizice- element care nu se menține în acuzația adusă lui

Nadulișneac Valentina la 08.05.2024, iar sancțiunea complementară - privarea de dreptul de a ocupa funcții publice nici nu exista în prezenta normă (protectionism), fapt ce denotă despre alicarea legii mai grave și încălcarea principiului neretroactivității legii, stabilit de art.3 Cod Contravențional, art.22 Constituția RM art.7 CEDO descrise mai sus - motiv de casare a hotărârii judecătorești.

-Faptul agravării situației contravenientei nu poate fi îndreptățit de instanța de fond prin prisma art.11 Cod Contravențional, fiind privită că o contravenție continuă, ori, instanța de judecată nici nu a motivat faptul imputat lui Nadulișneac Valentina ca o contravenție continuă, ori, lipsesc descrierile caracteristice prin săvârșirea neîntreruptă, nmp nedeterminat a activității contravenționale, în care nu pot fi pluratitate de contravenții.

-Din acuzația adusă lui Nadulișneac Valentina rezultă că un fapt pretins contravențional este comis la 01.08.2016 în privința lui Olesea Colub, iar al doilea fapt (episod) din 21.02.2020 în privința lui Galina Andronic. Deci, această pluralitate de pretense contravenții exclude semnul continuității, deoarece însăși norma invocată (art.11) o exclude.

-La fel, nu poate merge vorba nici de o contravenție prelungită (art.12), deoarece lipsește o unică intenție și acțiunile nu sunt identice, lipsește un singur scop, nu este un fapt ci două fapte contravenționale.

-Respectiv, nu poate fi vorba de aplicare al.5 art.3 Cod Contravențional care stabilește că (5) Dacă legea novă prevede o sancțiune mai aspră, contravenția continuă a cărei săvârșire a început anterior intrării în vigoare a noii legi se sancționează în conformitate cu legea în vigoare la momentul consumării ei, dat fiind faptul că nu avem o contravenție continuă, dar și că sancțiunea contravențională din legea nouă este mai aspră.

-În altă ordine de idei, dacă am presupune că faptul contravențional imputat lui Nadulișneac V. este un protectionism continuu din 01.08.2016 și din 21.02.2020, atunci termenul de prescripție de tragere la răspundere începe a curge din data ultimei acțiuni- 21.02.2020 și expiră la 21.02.2021, având în vedere că termenul de prescripție de 12 luni a fost modificat prin Legea nr.136 din 06.06.2024, în 18 luni, care nu poate fi aplicabil cazului dat pentru neagravarea situației contravenientei.

-2. Privind expirarea termenului de prescripție Art.30 Cod Contravențional stabilește /Prescripția răspunderii contravenționale/

(1) Prescripția înlătură răspunderea contravențională.

(2) Termenul general de prescripție a răspunderii contravenționale este de 12 luni.

(5) Termenul de prescripție curge de la data săvârșirii contravenției.

(6) În cazul săvârșirii unei noi contravenții de către aceeași persoană, termenul de prescripție se calculează pentru fiecare contravenție separat.

(9) În cazul contravenției continue și al contravenției prelungite, termenul de prescripție curge de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau a inacțiunii.

/Art.30 modificat prin Legea nr. 136 Jiu 06.06.2024, în vigoare 07.06.2024/

-Având în vedere petențiile descrise mai sus prin care apărarea invocă că faptul imputat lui Nadulișneac Valentina nu este continuu, termenul de prescripție de 12 luni urma a fi calculat pentru fiecare contravenție în parte. Astfel, atât pentru cea din 2016, cât și cea din 2020, termenul de prescripție a expirat, deci, procedura contravențională la 08.05.2024 nici nu urma a fi începută.

-Potrivit art.441 Cod Contravențional (1) Procesul contravențional nu poate fi pornit, iar dacă a fost pornit, nu poate fi efectuat și va fi încetat în cazurile în care:

a) nu există faptul contravenției;

b) se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art.3 alin.(3), art.4 alin.(3), art.20-31;

-Respectiv la 08.05.2024 agentul constatator urma să emită o încheiere de nepomie (refuz în pornire) a procesului contravențional în temeiul art.30 din prezentul cod, iar dacă l-a pornit, urma să fie încetat, încălcare care nu a fost înlăturată nici de instanța de judecată, care a soluționat fondul cauzei, aplicînd norme care 2 agravat situația lui Nadulișneac Valentina, încălcîndu-se grav drepturile fundamentale și cele prevăzute de CEDO.

-3. Privind încălcarea competenței teritoriale de examinare a cauzei. Judecarea cauzei cu încălcarea competenței teritoriale duce direct la încălcarea drepturilor fundamentale ale lui Nadulișneac Valentina privitor la procesul echitabil și lipsa de imparțialitate a instanței de judecată.

-Art.401 Cod Contravențional stabilește- (Centrul Național Anticorupție)

(I/1) Contravențiile prevăzute la art.312, 313, 313/1, 313/3, 313/8, 315 și 315/1 se constată de Centrul Național Anticorupție.

(2) Sînt în drept să examineze cauze contravenționale și să aplice sancțiuni directorul, directorii adjuncți ai Centrului Național Anticorupție, șefii subdiviziunilor teritoriale ale acestuia și adjuncții lor

(3) Procesele-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la alin.(I/1) se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente.

-Reieșind din norma citată mai sus, dreptul de a constata (examina) contravenția imputată lui V.Nadulișneac o are doar Centrul Național Anticorupție, sau șefii și adjuncții subdiviziunilor teritoriale ale CNA. În cazul dat ordonanța de pornire a procesului contravențional, dar și procesul verbal cu privire la contravenție sunt lovite de nulitate absolută, ori, nu este semnată de directorul CNA sau adjuncții său și nici de șeful subdiviziunii CNA, DGT Nord sau adjuncții lui, ci de ofițerul de investigație DGT Nord Ion Grădinaru.

-Dacă conchidem că agentul constatator CNA are subdiviziuni ca DGT Nord, atunci al.2 din prezenta normă stabilește că cauza nu se soluționează în raza teritorială a sediului reprezentantului agentului constatator- adică m.Bălți, reprezentant I.Grădinaru, ci la locul comiterii faptei.

-Instanța de judecată nu a aplicat norma respectivă și a reținut greșit spre examinarea fondului prezenta cauză contravențională, ori, norma indicată supra acordă acest drept doar în cazul în care CNA nu are subdiviziuni. Prezența subdiviziunii DGT Nord cu sediul în m.Bălți face aplicarea consecințelor inverse a normei indicate supra- adică soluționarea cauzei de la locul comiterii faptului contravențional- adică judecătoria s.Rîșcani (r.Drochia).

-Faptul dat a dus la încălcarea dreptului la un proces echitabil și contradictorial, prevăzut de art.6 CEDO, ori, agentul constatator a fost o persoană cu lipsă de imparțialitate. /Cu referire la cazul Tocono versus Moldova/.

-De menționat că imparțialitatea agentului constatator, dar și judecătorului denotă despre existența altor circumstanțe ce pun la îndoială obiectivitatea judecătorului, art.33 CPP, fapt ce a făcut procesul inequitabil și necontradictorial, încălcînd cerințele art.6 CEDO, eroare de drept, care duce la nulitatea actelor procesuale încheiate de acest ofițer I.Grădinaru- reprezentant al CNA fără statut de agent constatator.

-Conducătorul autorității publice DGT Nord CNA în cadrul căreia activează acest ofițer I.Grădinaru este șeful DGT Nord sau adjuncții săi,

-În afară de aceasta, procedeele probatorii caracteristice Codului de Procedură penală se aplică corespunzător și procedurii contravenționale, reieșind din cerințele art.425 Cod Contravențional. Deci, potrivit art.440 Cod Contravențional constatarea faptului contravenției poate avea loc doar de funcționarul abilitat să examineze cauza contravențională.

-Funcția de agent constatatator o deține doar directorul CNA și adjuncții său, cît și șefii și adjuncții lui ale subdiviziunilor, iar oricare alt salariat- ofițer de investigații, ofițer de urmărire penală, etc... nu dispun de statut de agent constatatator, în lipsa atribuirii acestor funcții prin împuterniciri speciale stabilite de legea specială indicată supra.

-Deci, procesul verbal cu privire la contravenție nr.023/2024 întocmit de ofițerul de investigații DGT Nord I.Grădinari, care nu este agent constatatator, nu-și poate asuma atribuțiile acordate prin lege ale directorului și adjuncții lui ale Centrului sau subdiviziunilor sale. Prin urmare, actul procedural întocmit de o persoană necompetentă este lovit de nulitate absolută prin prisma art.442, 445 Cod Contravențional- Nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție (2) Celelalte încălcări ale art.443 sau ale altor norme imperative din prezentul cod pot să ducă la nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție doar în cazul în care acestea afectează în mod esențial fondul cauzei.

[Art.445 completat prin Legea nr.102 din 14.04.2022, în vigoare 20.04.2022] Notă: Se declară neconstituțional art.445, conform Hot.Curții Constituționale nr.32 din 29.11.2018 [Art.445 în redacția Legii nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

-Reieșind din fabula acuzației faptul contravențional a fost comis în s.Răcăria r.Rișcani, iar agentul constatatator CNA își are sediul teritorial în m.Chișinău, reprezentantul său din subdiviziunea DGT Nord are sediul în m.Balti.

-Rezultând din prevederile normelor legale indicate, cauza contravențională în privința lui V.Nadulișneac urma a fi expediată la judecătoria Drochia sediul Rișcani. Încălcarea competenței teritoriale duce la încălcarea principiului imparțialității instanței și constituie motiv de rejudecare a cauzei contravenționale.

-Ori, Curtea Europeună nu delimitează procedura penală de cea contravențională, și dacă Codul Contravențional nu prevede cert competența teritorială a instanței de judecată de la locul comiterii faptei contravenționale, urmează a fi aplicate cerințele Codului de procedură penală (art.40), care stabilesc cert- de la locul comiterii faptului infracțiunii.

-Privind învinuirea neclară și neînțeleasă- Învinuirca lui V.Nadulișneac este ilegală, neclară și neconcretă, deoarece acuzatorul de stat nu a indicat în ce se manifestă semnele calificative ale fâvoritismului(art.313-1),

-prin care acțiuni intenționate s-au acordat în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii?

-prin care acțiuni s-a creat avantaje persoane fizice Olesea Golub și Galina Andronic,

-fraza -dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii -este lipsă.

-Din motivele neclarității, acuzației se pretinde la nulitatea procesului-verbal contravențional în temeiul art.443 Cod Contravențional, deoarece actul întocmit în privința lui Nadulișneac Valentina nu conține date obligatorii privitor la -

(1) Procesul-verbal cu privire la contravenție va cuprinde: e) încadrarea juridică a faptei, norma materială contravențională și indiciile calificative ale elementelor constitutive ale contravenției;

(9) Partea rezolutivă a procesului-verbal cuprinde decizia agentului constatatator de sancționare, de încetare a procesului contravențional sau de remitere a cauzei funcționarului abilitat să examineze cauza contravențională, din cadrul autorității din care face parte agentul constatatator sau autorității competente să soluționeze cauza contravențională, ori în instanța de judecată, cu recomandarea, în toate cazurile, dacă consideră necesar, privind sancționarea sau privind încetarea procesului, indicându-se și termenul de contestare în instanța de judecată.

-Garanțiile instituite în Constituție impun ca legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încât fapta, ca semn al laturii obiective a infracțiunii, să fie cerr definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală. O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive.

Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogie- în aplicarea legii penale, urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului.

-În Raportul asupra relației dintre responsabilitatea ministerială politică și cea penală, Comisia de la Veneția a menționat că prevederile penale care interzic „abuzul în serviciu”, „folosirea inadecvată a puterii” și „abuz de putere” sau infracțiuni similare sunt foarte problematice, atât cu privire la cerințele calitative ale art.7 al Convenției Europene, cât și la alte cerințe fundamentale conform principiului statutului de drept, precum prezumția de nevinovăție și securitatea juridică, și relevă, de asemenea, că acestea sunt în mod special vulnerabile la manevre politice abuzive.

-Comisia de la Veneția a considerat că aceste prevederi penale trebuie interpretate în sens restrâns și aplicate cu un grad înalt de prudență, astfel încât să poată fi invocate numai în cazuri în care fapta este de natură gravă.

-Infracțiunea de abuz de putere sau abuz de serviciu face parte din categoria infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera, publică, fiind săvârșită de subiecți speciali, și anume de persoane publice. De asemenea, aceasta este o infracțiune de rezultat (materială), astfel încât consumarea ei este legată, în mod obligatoriu, de producerea unei urmări prejudiciabile.

-În acest sens, Comisia de la Veneția în Raportul citat supra a menționat că: „Articolul 7 din Convenție nu impune o previzibilitate absolută, iar interpretarea judiciară este uneori inevitabilă. Însă, un anumit nivel de claritate juridică este necesară, încât dispozițiile penale care folosesc astfel de formulări, precum „încălcarea statului de drept” sau „încălcarea democrației” cu ușurință pot fi considerate ca încălcând Convenția.”

-Lipsa oricăror prevederi pentru evaluarea caracterului considerabil al urmărilor prejudiciabile cauzate intereselor publice, deschide un teren larg arbitrarului, existând riscul ca acțiunile persoanei publice care depășesc limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, indiferent de gravitatea faptei săvârșite și de prejudiciul cauzat, să cadă sub incidența normei penale.

-Neexaminarea probelor pe viu la judecarea cauzei. În ședința de judecată din 05.06.2024 Nadulisneac Valentina a solicitat instanței acordarea termenului pentru angajarea unui avocat prin contract, fapt ce i s-a admis. Însă, către ședința de judecare a cauzei din 22.07.2024 ultima a fost în imposibilitate fizică de a se prezenta pe motivul bolii grave a soțului (insult) și a fiicii (cancer), fapt despre ce a anunțat agentul constatat, telefonic I.Grădinaru, care a informat că cauza se va amîna (extras telefonic se anexează).

-Deși ședința s-a examinat în lipsa lui V.Nadulisneac, totuși, pentru ultimul cuvînt, deliberare și pronunțare s-a amînat către 25.07.2024, apoi către 05.08.2024, dar pentru ultimile ședințe citare legală a ultimei nu a fost executată.

-Cauza contravențională dată nu numai că a fost examinată în lipsa contravenientei, dar nici nu a fost solicitat prezența unui avocat din oficiu, ori, contravenția este gravă și examinarea cauzei în lipsa apărării direct indică la încălcarea art.6 CEDO.

-Astfel, nu puteau fi apreciate explicațiile contravenientei date la urmărirea penală în calitate de probe contra ultimei, deoarece acestea nu au fost date nemijlocit în fața judecății.

-La fel, nu au fost citați și audiați martorii la care judecata face trimitere Mojilean Anghelina, Golub Claduia, Andronic Galina, făcînd trimitere numai la procesele verbale de audiere, la care contravenienta nu avut acces, nici posibilitate a de a pune întrebări, ori, explicațiile persoanelor fizice interpellate de agentul constatat, în contradictoriu cu normele procedurii contravenționale urmează a fi excluse din dosar și a nu fi puse în baza hotărîrii judecătorești, ori, explicațiile din dosarul contravențional nu constituie izvor de probă, nu se știe care este statutul

persoanelor audiate, nu au fost avertizate de răspunderea penală pentru darea declarațiilor false, deci nu întrunește calitățile unei probe legale.

-Apărarea pretinde că reieșind din cerințele art.427 al.7 Cod Contravențional, art.94, 251 CPP, nulitatea probelor poate fi ridicată în orice stadiu al procesului contravențional (penal), mai ales că despre ele s-a aflat doar în instanța de judecată, aceste acte încalcă dreptul la un proces echitabil și contradictorial prevăzut de art.6 CEDO, dreptul la apărare, dar și fiind dobândite contrar procedurii.

-Urmează a fi apreciate în calitate de probe doar declarațiile martorilor audiați pe viu în ședința de judecată care descriu acțiunile contravenientului spre lipsa în acțiunile lui a pretinsului fapt, ori, aceasta categorie de contravenție este inclusă de legislator în capitolul ce atentează la activitatea autorităților publice (locale inclusiv).

-Instanța de judecată este obligată să aprecieze probele, care au fost puse în fața instanței, iar lipsa lor nu are puterea juridică de probă și urmează a fi interpretate în favoarea contravenientului. Prin prisma art.8 CPP toate dubiile urmează a fi interpretate în favoarea invinuitului, corespunzător Codului Contravențional –

-Reieșind din art.6 CEDO privitor la prezumția nevinovăției, apărarea pretinde că Nadulișneac Valentina nu este obligată să devedească nevinovăția sa, de aici, nu a fost obligat să dovedească că nu au fost comise acte de acordare în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii, avantaje persoanelor fizice Olesia Golub și Galina Andronic, care nu au declarat că asemenea acte le-au fost oferite de contravenienta, ori, instanța de judecată nu a luat toate măsurile de stabilire adevărului pe cauză.

-La fel, Instanța s-a transformat în organ de acuzare, deși, nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decât interesele legii, care la cercetarea probatoriului a dat preferință probelor acuzării, toate care au fost prezentate, le-a admis. Iară prezentarea pe viu.

-Una din motivele audierii martorilor pe viu este examinarea fondului cauzei în instanța de judecată, ori căzui dat nu este o procedură de contestare, ci o examinarea în fond, expunându-se asupra vinovăției, care potrivit principiului examinării nemijlocite a cauzei în judecată, punere la baza hotărârii judecătorești doar a probelor examinate în ședința de judecată cu acordarea posibilității punerii întrebărilor de către partea apărării- deci. respectarea principiului contradictorialității procesului judiciar, egalității armelor în procesul contravențional, dreptul la un proces echitabil și contradictorial prevăzut de art.6 CEDO - impune obligatoriu citarea și audierea martorilor pe viu în ședința de judecată.

-Privind încălcarea dreptului la apărare și examinarea cauzei în lipsa fătuitorului. Prin încheiere protocolară instanța a admis cererea lui V.Nadulișneac de a se asigura cu un avocat pe contract, acordând termen suficient pentru a încheia contract de asistență juridică cu un avocat ales. însă, către data ședințe, de judecată din motiv de boală gravă a membrilor familiei (copiile actelor se anexează), ultima a reușit să anunțe instanța doar prin intermediul agentului constator I.Grădinaru, care a confirmat că ședința va fi amânată.

-Însă nu a fost așa, agentul constator nu a anunțat instanța și cauza s-a examnat în lipsă, constatând, absența nemotivată, dar nici nu a fost invitat un avocat din oficiu în ședință ulterioară.

-După cum am menționat mai sus în ședința din 22.07.2024 s-a examinat fondul cauzei în lipsa lui V.Nadulișneac, totuși, pentru ultimul cuvânt, deliberare și pronunțare s-a amânat către 25.07.2024, apoi către 05.08.2024, dar pentru ultimile ședințe citare legală a ultimei nu a fost executată.

-Cauza contravențională dată nu numai că a fost examinată în lipsa contravenientei, dar nici nu a fost solicitat prezența unui avocat din oficiu, ori, contravenția este gravă și examinarea cauzei în lipsa apărării direct indică la încălcarea art.6 CEDO.

-Astfel, lipsa, mandatului avocatului din data examnării cauzei 22.07, 25.07, 05.08.an.2024 cît și în lipsa contravenientei denotă despre încălcarea dreptului la apărare, ori, potrivit art.384 al.(3) Cod Contravențional, (3) Realizarea de către persoana în a cărei privință a fost pornii proces contravențional a drepturilor sale ori renunțarea la realizarea acestor drepturi nu poate fi interpretată în detrimentul persoanei și nit poate avea consecințe nefavorabile pentru ea.

-Astfel, atâta timp, cit instanța de judecată nu a asigurat prezența avocatului în oficiu ia judecarea cauzei, în lipsa contravenientului acuzat de comiterea unui fapt grav, se consideră încălcarea gravă a drepturilor fundamentale al făptuitorului.

-Această gravă încălcare rezultă și din altă normă de procedură penală, deoarece art.425 al.7 Cod Contr. -procesului contravențional se aplică prevederile Codului de procedură penală cu privire la mijloacele de probă și procedeele probatorii, cu excepția prezentului cod, și anume:

-Art.69 al.1 p.10 CPP - interesele justiției o cer, art.71 al.2 CPP- renunțarea la apărător se face numai în prezența avocatului și numai în baza ordonanței (încheierii) motivate, ceea ce este lipsă în cazul dat, ori p.6) în cazul incriminării infracțiunii grave prezenta avocatului este obligatorie, cît și art.321 al.(3) CPP - care stabilesc că în cazul lipsei inculpatului, participarea apărătorului este obligatorie.

-Ori, acțiuni de aducere forțată, dare în căutare nu au fost întreprinse nici de agentul constatator, nici de instanța de judecată, iar decizie privind examinarea în lipsa inculpatului (contravenientului) se face prin încheiere motivată, care este lipsa în cauza dată- al.(6) art.321 CPP.

-Contravenția imputată lui V.Nadulișneac este una gravă (prevede sancțiunea de privarea dreptului de ocupare a funcției) și nu poate fi clasificată la cele neînsemnate (art.28 Cod Contrav.), ba mai mult, prevede privarea de drepturi, deci, interesele justiției o cer ca în căzul lipsei contravenientului este obligatorie prezența avocatului.

-Conform art.382 al.(3) Cod Contravențional citarea persoanei se face cu cel puțin 5 zile pină la data petrecerii acțiunii procesuale, în așa mod încît persoana citată să aibă termen suficient pentru a se consulta sau angaja un travocat și pregăti poziția de apărare. În cazul dat termenul de 5 zile se referă și la avocatul din oficiu, dar că în genere este lipsă dovada citării legale la dosarul contravențional către data 22.07.2024, 25.07.2024 și din 05.08.2024.

-Lipsa citării legale a unui avocat din oficiu denotă direct nu numai despre încălcarea dreptului ia apărare stabilit de art.6 CEDO, dar și de temei de nulitate a hotărîrii judecătorești cu dispunerea încetării procesului contravențional dat.

-Cu referire la practica judiciară - Guțu versus Moldova hotărîrea CEDO din 07.06,2007. Russu bolătirea din 13.11.2008, Mașaiiev hotărîrca din 12.05.2009, Curtea a menționat că partea la proces absență la ședința de judecată este pusă într-un dezavantaj, față de partea opusă, astfel, incit se crează un dezechilibru dintre părți...

-Materialele dosarului contravențional denota nu numai despre încălcările de procedura, care duc ia nulitatea procesului contravențional, dar și la încetarea procedurii contravenționale din lipsa faptului în baza art.461 Cod Contr., care stabilesc că în cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art.441 și 445, instanța încetează procesul contravențional. Notă. Se declară neconstituțional textul „și 445” din art.461, conform Hot. Curții Constituționale nr.32 din 29.11.2018, în vigoare 29.11.2018.

-Recurentul și apărarea sa pretinde la faptul că instanța de judecată nu a examinat fondul cauzei, adică circumstanțe importante pentru stabilirea adevărului rezultate din art.458 Cod Contravențional care stabilesc -

-Art.6 al CEDO din 04.11.1950, aderat prin Hot.Parl.PM 1997, orice persoană are dreptul la judecare în mod, echitabil și în termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî asupra încălcării drepturilor și obligațiilor.

-Nemaivorbind de faptul că instanța de judecată nu a stabilit existența semnelor laturii obiective a faptului contravenției de favoritism, judecătorul nu stabilește circumstanțe și nu motivează de ce la constatarea vinovăției aplică sancțiunea complementară, care nu este obligatorie, și poate să nu fie aplicată, totuși, o aplica, iar, circumstanțe agravante nu au fost stabilite- urmări prejudiciabile nu sunt, recurența este pentru prima dată trasă la răspundere contravențională, antecedente penale și contravenționale nu are, iar înlăturarea încălcărilor pretense de către acuzatorul de stat au fost executate pînă la întocmirea actului acuzatoriu din 08.05.2024 prin dispoziția din 10.04.2024 a fost anunțat concursul pentru funcțiile vacante menționate.

-Astfel, în latura aplicării pedepsei instanța nu a motivat suficient concluzia de aplicare a pedepsei complementare și individualizarea a contravenientului, prin ce se încalcă dreptul accesului la justiție, ori, o hotărîre judecătorească nemotivată suficient este o încălcare gravă a drepturilor fundamentale-motiv de casare a hotărîrii.

-Temei de casare a hotărîrii judecătorești în cauza contravențională în privința lui V.Nadulișneac se întrevăd în art.466, 473 Cod Contravențional, care se referă la rejudecarea cauzei în prima instanță, deoarece probele acuzării nu au fost cercetate pe viu, iar în lipsa lor nu poate fi dovedită latura obiectivă și nici subiectivă, iar fiind examinată cauza în lipsa făptuitorului și avocatului său este necesară administrarea de probe suplimentare.

-Un alt motiv de rejudecare este și faptul că sunt admise încălcări ale normelor de procedură privind formarea completului instanței de judecată, (cu referire la competența teritorială), dar și privind citarea obligatorie a părților, în partea avocatului, din oficiu impus prin lege, privind respectarea dreptului la apărare și a dreptului la interpret, ori V.Nadulișneac nu este vorbitor de limba română și la ședința de judecată nu i s-a oferit traducător pentru traducerea drepturilor și obligațiilor sale, inclusiv obligarea de informare a instanței de judecată despre imposibilitatea de a se prezenta, dar nu agentul constator, precum admise încălcări ale prevederilor art.33-35 din Codul de procedură penală aplicate corespunzător.

-Solicitând admiterea recursurilor, casarea hotărîrii instanței de fond, cu dispunerea rejudecării cauzei contravenționale în instanța de fond competentă.

-Pronunțarea unei încheieri de examinare a prezentului recurs cu participarea părților, pe motivul examinării cauzei în lipsa făptuitorului și apărătorului său.

-Pronunțarea unei încheieri privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a normelor aplicabile cazului V.Nadulișneac, depus prin Sesizare separată în prezenta cauză.

Potrivit prevederilor art.471 alin.(1) Cod contravențional, recursul se judecă de un complet din 3 judecători, fără prezența părților. Alin.(2), Instanța de recurs fixează data examinării recursului și dispune să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului de depunere a referinței. (3) Dacă consideră cauza de un interes deosebit pentru jurisprudență, precum și la cererea motivată a părților, instanța de recurs poate dispune printr-o încheiere motivată fixarea ședinței de judecată, cu citarea părților pentru prezentare la proces.

Colegiul penal nu a constatat temei pentru examinarea recursurilor în ședința judiciară cu participarea participanților la proces, totodată, respectând principiul contradictorialității, instanța de recurs a fixat data examinării recursurilor și a dispus să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței.

Asupra recursurilor a depus referință agentul constatator, ofițer superior de investigații PCE al Direcției Investigații Speciale din cadrul Direcției Generale Teritoriale „Nord” a CNA, maior, Grădinaru Ion, solicitând respingerea recursurilor declarate de către avocatul Procopciuc Angela și Nadulișneac Valentina, ca fiind neîntemeiate, cu menținerea procesului-verbal cu privire la contravenție și a hotărârii judecătorești.

Totodată, Nadulișneac Valentina și avocatul Procopciuc Angela, la 31.10.2024 au înaintat cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.394 alin.(1/1), art.455 al.3, art.471 al.3 Cod contravențional în cauza contravențională în privința lui Nadulișneac Valentina, solicitând sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova, referitor la excepția de neconstituționalitate menționată, cu suspendarea procedurii de examinare a cauzei contravenționale în privința lui Nadulișneac Valentina în baza art.313/1 Cod contravențional.

În motivarea cererii și sesizării avocatul Procopciuc Angela și Nadulișneac Valentina au invocat următoarele considerente:

-1. Prin hotărârea judecătorească Bălți sediul Central din 05.08.2024 Nadulișneac Valentina a fost recunoscută vinovată conform art.313-1 Cod Contravențional și aplicată sancțiune amendă 72 u/c cu privarea dreptului de a ocupa funcția de primar c.Răcăria r.Rișcani pe termen de 6 luni.

-2. Cauza contravențională nominalizată a fost examinată și hotărârea pronunțată în lipsa contravenientei și apărătorului său, inclusiv nici din oficiu, copia actului judecătorec fiind expedit la 06.08.2024 și recepționat la 12.08.2024.

-3. Contravenienta a depus un recurs la 24.08.2024 prin oficiul poștal fiind recepționat de instanța de fond la 26.08.2024, fapt ce denotă despre contestarea în termen de 15 zile de la data notificării hotărârii judecătorești (copia avizului se anexează).

-4. La 05.09.2024 Nadulișneac Valentina a încheiat un contract de asistență juridică pentru asistarea sa în procedura de recurs, fapt confirmat prin mandatul avocațional care se anexează la prezentul recurs suplimentar, în care se invocă motive suplimentare, ce dau temei de anulare a hotărârii judecătorești, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei soluții noi.

-5. Prin procesul verbal contravențional nr.023/2024 din 08.05.2024 Nadulișneac Valenina a fost supusă răspunderii contravenționale în baza art.313-1 Cod Contravențional, pe faptul favoritismului, fără indicarea semnelor laturii obiective ale faptului contravențional.

-6. În partea discriptivă a procesului verbal cu privire la contravenție din 08.05.2024 se descriu acțiunile contravenientei exprimate prin numirea în funcție de director interimar al grădiniței de copii s.Răcăria r.Rișcani Olesea Golub din 01.08.2016 și pe Galina Andronic în funcția de director interimar al grădiniței de copii s.Ușurel r.Rișcani din 21.02.2020, dispoziția de concurs fiind emisă de primar la 10.04.2024.

-7. Latura subiectivă a faptului contravențional imputat lui Nadulișneac Valentina agentul constatator îl exprimă prin încălcarea ordinului nr.163 din 23.03.2015, care stabilește că interimatul funcției poate dura cel mult 6 luni, iar reieșind din cerințele Ordinului MECC nr.254 din 11.10.2017 funcția de director al instituției publice se organizează doar prin concurs.

-8. Norma incriminată lui Nadulișneac Valentina stabilește următoarele semne calificative-

-Articolul 313/1. Favoritismul

Acordarea în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale

aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.

[Art.3131 în redacția Legii nr.102 din 14.04.2022, în vigoare 20.07.2022]

-9. Acuzația adusă lui Nadulișneac Valentina pe lângă faptul că este o învinuire neconcretă, nefind descrise semnele laturii obiective ale favoritismului, art.313-1 încriminat ultimei a fost adoptat prin Legea nr.102 din 14.04.2022, care nu era în vigoare la momentul comiterii faptelor – 29.07.2016 și 21.02.2020, când exista cu totul o altă răspundere contravențională pentru un alt fapt cu alte elemente ale laturii obiective-

-Articolul 313-1. Protecționismul. Protecționismul, adică spriginul la soluționarea problemelor persoanelor fizice sau juridice neprevăzut de actele normative, indiferent de motive, care nu conține elemente de infracțiune, acodat în exercițiul funcțiunii de către persoana care activează în cadrul unei autorități publice, întreprinderi de stat sau municipal ori în cadrul unei societăți comerciale cu capital majorat de stat, se sancționează cu amendă de la 60 la 90 u/c aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72-150 u/c aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

-10. După cum se vede din norma indicată supra în momentul comiterii faptelor 29.07.2016 și 21.02.2020 urma să fie prezent cel puțin un singur semn ale laturii obiective ale faptului infracțional. Însă, semnul de bază- spriginul la soluționarea problemelor persoanelor fizice- element care nu se menține în acuzația adusă lui Nadulișneac Valentina la 08.05.2024, iar sancțiunea complementară – privarea de dreptul de a ocupa funcții publice nici nu exista în prezenta normă(protecționism), fapt ce denotă despre alicarea legii mai grave și încălcarea principiului neretroactivității legii, stabilit de art.3 Cod Contravențional, art.22 Constituția RM art.7 CEDO descrise mai sus – motiv de casare a hotărârii judecătorești.

-11. Faptul agravării situației contravenientei nu poate fi îndreptățit de instanța de fond prin prisma art.11 Cod Contravențional, fiind privită că o contravenție continua, ori, instanța de judecată nici nu a motivat faptul imputat lui Nadulișneac Valentina ca o contravenție continua, ori, lipsesc descrierile caracteristice prin săvârșirea neîntreruptă, timp nedeterminat a activității contravenționale, în care nu pot fi pluratlitare de contravenții.

-12. Din acuzația adusă lui Nadulișneac Valentina rezultă că un fapt pretins contravențional este comis la 01.08.2016 în privința lui Olesea Colub, iar al doilea fapt (episod) din 21.02.2020 în privința lui Galina Andronic.

-Deci, această pluralitate de pretense contravenții exclude semnul continuității, deoarece însăși norma invocată (art.11) o exclude.

-13. La fel, nu poate fi invocat faptul că este o contravenție prelungită(art.12), deoarece lipsește o unică intenție și acțiunile nu sunt identice, lipsește un singur scop, nu este un fapt ci două fapte contravenționale. Și nici de aplicare al.5 art.3 Cod Contravențional care stabilește că (5) Dacă legea nouă prevede o sancțiune mai aspră, contravenția continuă a cărei săvârșire a început anterior intrării în vigoare a noii legi se sancționează în conformitate cu legea în vigoare la momentul consumării ei, dat fiind faptul că nu avem o contravenție continua, dar și că sancțiunea contravențională din legea nouă este mai aspră.

-14. Dacă am presupune că faptul contravențional imputat lui Nadulișneac V. este un protecționism continuu din 01.08.2016 și din 21.02.2020, atunci termenul de prescripție de tragere la răspundere începe a curge din data ultimei acțiuni- 21.02.2020 și expiră la 21.02.2021, având în vedere că termenul de prescripție de 12 luni a fost modificat prin Legea nr.136 din 06.06.2024, în 18 luni, care nu poate fi aplicabil cazului dat pentru neagravarea situației contravenientei.

-15. Avînd în vedere petențiile descrise mai sus prin care apărarea invocă că faptul imputat lui Nadulișneac Valentina nu este continuu, termenul de prescripție de 12 luni urma a fi calculat pentru fiecare contravenție în parte. Astfel, atît pentru cea din 2016, cît și cea din 2020, termenul de prescripție a expirat, deci, procedura contravențională la 08.05.2024 nici nu urma a fi începută.

-16. Potrivit art.441 Cod Contravențional (1) Procesul contravențional nu poate fi pornit, iar dacă a fost pornit, nu poate fi efectuat și va fi încetat în cazurile în care:a) nu există faptul contravenției;b) se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art.3 alin.(3), art.4 alin.(3), art.20-31;

-17.Respectiv la 08.05.2024 agentul constatator urma să emită o încheiere de nepornire (refuz în pornire) a procesului contravențional în temeiul art.30 din prezentul cod, iar dacă l-a pornit, urma să fie încetat, încălcare care nu a fost înlăturată nici de instanța de judecată, care a soluționat fondul cauzei, aplicînd norme care a agravat situația lui Nadulișneac Valentina, încălcîndu-se grav drepturile fundamentale și cele prevăzute de CEDO.

-18. Necătînd la încălcările drepturilor fundamentale ale omului admise mai sus, au mai fost admise și alte derogări de la lege prin Judecarea cauzei cu încălcarea competenței teritoriale, ce duce în mod direct la încălcarea drepturilor fundamentale ale lui Nadulișneac Valentina privitor la procesul echitabil și lipsa de imparțialitate a instanței de judecată.

-19. Art.401 Cod Contravențional stabilește- (Centrul Național Anticorupție)
(1/1) Contravențiile prevăzute la art.312, 313, 313/1, 313/3, 313/8, 315 și 315/1 se constată de Centrul Național Anticorupție.

(2) Sînt în drept să examineze cauze contravenționale și să aplice sancțiuni directorul, directorii adjuncți ai Centrului Național Anticorupție, șefii subdiviziunilor teritoriale ale acestuia și adjuncții lor.

(3) Procesele-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la alin.(1/1) se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente.

-20. Dreptul de a constata (examina) contravenția imputată lui V.Nadulișneac o are doar Centrul Național Anticorupție, nefiind specificate funcțiile din aceasta autoritate publică, care sunt imputernicite cu dreptul de a constata sau porni un fapt (proces) contravențional, se indică doar la examinarea cauzei contravenționale și aplicarea sancțiunilor doar de șefii și adjuncții subdiviziunilor teritoriale ale CNA.

-21. Astfel, în cazul dat ordonanța de pornire a procesului contravențional, dar și procesul verbal cu privire la contravenție este semnat de un ofiter de investigații, despre care nu se vorbește în norma menționată mai sus, iar folosindu-se de acest gol în legea procedural ar putea fi pornită o cauză contravențională de oricare angajat al CNA, de pildă secretara, inspector de cancelarie, orice funcționar care nu are statut de ofiter de urmărire penală, la caz de ofiterul de investigație DGT Nord Ion Grădinaru.

-22. Fiind neclară această normă privind delegarea competenței funcționarilor publici din cadrul CNA de a porni un proces contravențional, respectiv nu este clară legea menținută supra cînd se indică că se examinează de către șefii și adjuncții ai CNA sau ai subdiviziunilor teritoriale.

-Ori, cuvîntul „se examinează” nu este clar dacă înghite și acțiunile procesuale de audiere a făptuitorului, interogare a martorilor, colectarea altor probe, înaintarea actului de acuzație, care nu pot fi întocmite de orice persoană, decît cea imputernicită prin lege.

-23. Bunăoară în procedura penală este strict delimitată competența ofiterului de urmărire penală, care are dreptul de a porni urmărirea penală, de a executa acțiuni procesuale în colectarea probelor, delegarea unor comisii rogatorii către ofiterii de investigație, înaintarea bănuirii, iar punerea sub acuzație și întocmirea rechizitoriului se delegă competenței exclusivă a procurorului.

-La concret- art.55 CPP(Organul de urmărire penală și atribuțiile lui)

(1) Urmărirea penală se efectuează de către ofițerii de urmărire penală desemnați ai organelor de urmărire penală prevăzute în art.56.

(2) Organele de urmărire penală efectuează sau dispun acțiuni de urmărire penală în condițiile prezentului cod.

-Articolul 56. Conducătorul organului de urmărire penală și atribuțiile lui

(1) În cauzele penale, atribuțiile de conducător al organului de urmărire penală le execută ofițerul de urmărire penală din Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Centrul Național Anticorupție, numit în modul stabilit de lege și care acționează în limitele competenței sale.

-Articolul 57. Ofițerul de urmărire penală și atribuțiile lui

(1) Ofițerul de urmărire penală este persoana care, în numele statului, în limitele competenței sale, efectuează urmărirea penală în cauze penale și exercită alte acțiuni prevăzute expres de lege.

(2) Ofițerul de urmărire penală are următoarele atribuții:

1) asigură înregistrarea, în modul stabilit, a sesizării privind pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni în cazul în care sesizarea nu a fost înregistrată de conducătorul organului de urmărire penală, începe urmărirea penală în cazul în care din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare rezultă bănuiala rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune, propune procurorului încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau refuzul de a începe urmărirea penală;

5) citează și audiază persoane în calitate de bănuit, parte vătămată, martori;

21) prezintă procurorului probele acumulate în cauză, necesare pentru punerea sub învinuire.

(3) În procesul penal, ofițerul de urmărire penală are ș.a. împuterniciri prevăzute de prezentul cod.

[Art.57 modificat prin Legea nr.316 din 22.12.2017, în vigoare 09.02.2018]

-24. Aplicarea normelor procedurii penale rezultă din prevederile art.374 al.(3) Cod Contravențional, care stabilește că procesul contravențional se desfășoară pe principii generale de drept contravențional, indicate în prezentul cod, în temeiul Constituției, Codului de procedură penală, normelor dreptului internațional, tratatelor internaționale la care RMoldova este parte.

-Avînd în vedere că legea procedurală contravențională nu este suficient de clară ca și legea procedurii penale, legislatorul a lăsat goluri în lege și locuri de interpretare abuzivă din partea autorităților publice cu statut de agent constator, lăsînd la discreția lor cu erori interpretarea și aplicarea legii și pe placul (alegerea) acestora.

Din cauza neclarității nomelor legii procedurale contravenționale menționate mai sus, se țin lanț și alte goluri în legea procedurală privitor la soluționarea (examierea) cauzelor contravenționale de către autoritatea publică competentă. În speța data competența de soluționare este delegate instanței de judecată, teritoriul căreia este lăsată la alegerea agentului constator.

-25.Articolul 393 Cod Contravențional prevede că (1) Sînt competente să soluționeze cauzele contravenționale: a) instanța de judecată; b) procurorul;... d) agentul constator (organele de specialitate specificate la art.400-42312).

(2) Cauzele contravenționale aflate în competența autorităților prevăzute la alin.(1) se soluționează de către autoritatea competentă în a cărei rază teritorială a fost săvîrșită contravenția. În cazul contravenției continue sau prelungite, cauza se soluționează de către autoritatea în a cărei rază teritorială s-a consumat ori a fost curmată contravenția.

-Articolul 394 Cod Contravențional stabilește

(1) Justiția în cauzele contravenționale se desfășoară de către instanța de judecată conform competenței date prin prezentul cod.

(1/1) În cazul în care autoritatea competentă nu are subdiviziuni teritoriale, prin derogare de la art.393 alin.(2), cauza contravențională se judecă de către instanța de judecată de la locul unde își are sediul autoritatea al cărei reprezentant este agentul constatator.

[Art.394 completat prin Legea nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

-25. Art.393 al.2 indicat supra apreciază destul de clar că competența instanței de judecată ce soluționează cazul (art.313-1) din raza teritoriului unde a fost săvârșită această contravenție.

-Însă, al.1-1 din prezenta normă stabilește o derogare de la al.2 în faptul că cînd autoritatea- înțelegem agentul constatator- nu are subdiviziuni teritoriale, legislatorul, încălcînd principiul competenței teritoriale de la locul comiterii faptului contravențional (art.393 al.2), îl delegă instanței de la locul sediului unde agentul constatator are reprezentant.

-26. Fragmentul din fraza din urmă „...al cărei reprezentant este agentul constatator”, nu este suficient de clară unde trebuie să fie examinarea cauzei în fond – la instanța de judecată Chișinău, unde agenul constatator CNA își are sediul, sau la oricare reprezentant al său din oricare teritoriu- fie Centru, fie Nord, sau Sud, etc..., neindicîndu-se despre careva subdiviziuni teritoriale, doar sediul reprezentantului.

-Această frază denotă despre încălcarea principiului procesului echitabil și contradictorial, deoarece acordă drepturi mai mari agentului constataor în partea în care este în drept să aleagă la care loc al reprezentantului său să examineze cauza, fapt ce duce nu numai la cheltuieli suplimentare de delasare a făptuitorului și apărătorului său către instanța de judecată stabilită, dar face dificilă sau chiar imposibilă deseori prezentarea probelor de la locul comiterii faptei la un alt loc de distanță de peste 50-150 km, punînd în cheltuieli nu numai partea apărării, dar și acuzării (adică a statului, bugetul căruia este format din impozitele achitate de persoanele fizice și juridice). La concret în locul comiterii faptului contravențional- adică judecătoria s.Rîșcani (r.Drochia), s-a examinat la judecătoria Bălți.

-27. Pe lîngă faptul că norma menționată supra este neclară și neînțeleasă, lăsînd locuri de interpretare abuzivă de către autoritățile publice, această normă vine în contradicție cu altă normă din aceeași lege de procedură contravențională.

-Astfel, în art.385 Cod Contravențional se explică cine este agent constatator -

(1) Agentul constatator este reprezentantul autorității publice care soluționează, în limitele competenței sale, cauza contravențională în modul prevăzut de prezentul cod.

(2) Este desemnat ca agent constatator funcționarul din autoritățile indicate la art.400-423/10, împuternicit cu atribuții de constatare a contravenției și/sau de sancționare.

-În al.1 al normei indicate supra se indică că reprezentantul autorității publice soluționează (sau cum este indicat la art.401 al.2 "examnează), în limita competenței sale cauza contravențională și în al.2 se prevede că agentul constatator este funcționarul acestei autorități desemnate și împuternicite cu atribuții de constatare a contravenției.

-Orice desemnare și împuternicire se execută printr-un act procedural, cu trimitere la legea procedurii penale- art.6 p.38 CPP- reprezentant este persoana împuternicită conform legii de a prezenta interesele..., iar legea este- art.242 Cod Civil care stabilesc că un act juridic poate fi încheiat prin reprezentant, împuternicirile reprezentantului rezultă din act juridic... Art.252 CC pentru atestarea împuternicirilor conferite de reprezentat este actul scris(procura), art.250 CC persoana care a încheiat un act juridic în calitate de reprezentant, în cazul în care nu poate demonstra că a avut împuterniciri, este obligată, la alegerea celeilalte părți, să repare prejudiciul cauzat ...

-28. O altă lege specială care ar face puțină lumină asupra competenței agentului constator de a declina competența teritorială și după clitatea persoanei (agent constator) este Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție nr.1104 din 06.06.2002 art.6 stabilește că în exercitarea atribuțiilor și obligațiilor, Centrul are dreptul: d) să întocmească procese-verbale privind contravențiile ce țin de competența sa.

-Articolul 7. Structura Centrului

(1) Centrul este o autoritate publică autonomă, constituită din aparat central și subdiviziuni teritoriale.

(2) Structura și efectivul-limită ale Centrului, numărul și reședința subdiviziunilor teritoriale și raza lor de activitate se aprobă de către Parlament la propunerea directorului Centrului.

[Art.7 în redacția Legii nr.99 din 25.04.2024, în vigoare 04.06.2024]

-Articolul 9. Atribuțiile directorului și ale adjuncților lui (1) Directorul: a) organizează și asigură activitatea Centrului, inclusiv a subdiviziunilor lui teritoriale și a Colegiului, și este responsabil de exercitarea atribuțiilor Centrului;

b) stabilește și repartizează atribuțiile adjuncților, șefilor de subdiviziuni din aparatul central și teritoriale;

-29. Rezumând prevederile normei indicate se pretinde că dreptul de a întocmi proces verbal cu privire la contravenție o are Centrul- CNA, constituit din aparat central și subdiviziuni, reprezentantul Centrului este Directorul, responsabil de repartizarea atribuțiilor din aparatul Central și teritorial. Astfel, pentru atribuirea dreptului de a întocmi proces verbal contravențional, oricare nu ar fi colaboratorul autorității publice date, acesta urmează a fi împuternicit în modul corespunzător cu atribuțiile statutului - al agentului constator.

-Iar de aici, reprezentantul nu are sediul după cum se indică în al.1-1 art.394 Cod Contravențional, ci agentul constator CNA are sediul unde s-ar putea întocmi un proces verbal cu privire la contravenție și a investiga un proces contravențional.

-Însă, derogarea stabilită de legislator în art.394 al.1-1 Cod Contravențional, de la prevederile art.393 al.2 acelaș cod privind competența instanței de judecată de a examina cauza contravențională la judecata din raza teritorială unde a fost săvârșită fapta contravențională (consumat) nu ar trebui să încalce principiile generale ale Convenției Europene privind procesul echitabil și contradictorial, creînd astfel dubii de imparțialitate și motive de neîncredere în judecător.

-Iar neclaritatea legii procesuale în privința faptului cine este în drept să pornească un proces contravențional (penal) și să înainteze acuzații, dar și cine este în drept să soluționeze cazul contravențional dat, cu interpretarea legii în favoarea agentului constator (autorității publice) face procesul inechitabil și necontradictorial, dar și lasă multiple dubii de urmează a fi interpretate în favoarea făptuitorului acuzat, dar nu în favoarea celui ce acuză.

-30. Reieșind din normele menționate mai sus funcția de agent constator o deține doar directorul CNA și adjuncții său, cât și șefii și adjuncții lui ale subdiviziunilor, iar oricare alt salariat- ofițer de investigații, ofițer de urmărire penală, etc... nu dispun de statut de agent constator, în lipsa atribuirii acestor funcții prin împuterniciri speciale stabilite de legea specială indicată supra.

-31. Deci, procesul verbal cu privire la contravenție nr.023/2024 întocmit de ofițerul de investigații DGT Nord I.Grădinaru, care nu este agent constator, nu-și poate asuma atribuțiile acordate prin lege ale directorului și adjuncții lui ale Centrului sau subdiviziunilor sale.

-Prin urmare, actul procedural întocmit de o persoană necompetentă este lovit de nulitate absolută prin prisma art.442, 445 Cod Contravențional- Nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție

(2) Celelalte încălcări ale art.443 sau ale altor norme imperative din prezentul cod pot să ducă la nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție doar în cazul în care acestea afectează în mod esențial fondul cauzei.

[Art.445 completat prin Legea nr.102 din 14.04.2022, în vigoare 20.04.2022]Notă: Se declară neconstituțional art.445, conform Hot. Curții Constituționale nr.32 din 29.11.2018, în vigoare 29.11.2018

[Art.445 în redacția Legii nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

-32. Deci, pentru a art.394 al.1-1 Cod Contravențional în partea stabilirii derogării de la art.393 alin.(2), precum că cauza contravențională se judecă de către instanța de judecată de la locul unde își are sediul autoritatea al cărei reprezentant este agentul constatator, nu numai că este neclară nefiind indicat cine este reprezentantul său, dar contravine art.385 indicat supra, deoarece nu este funcționarul desemnat ca agent constatator și imputernicit cu atribuții de constatare a contravenției, dar rezultă că orișice persoană din cadrul CNA poate fi reprezentant de la sediul căruia poate fi examinată o cauză contravențională.

-33. Faptul aplicării unei norme neclare, contradictorie la stabilirea competenței jurisdicționale de examinare a cauzei contravenționale în privința lui Nadulișneac Valentina a dus la încălcarea dreptului la un proces echitabil și contradictorial, prevăzut de art.6 CEDO, ori, agentul constataor a fost o persoană cu lipsă de imparțialitate. /Cu referire la cazul Tocono versus Moldova/.

-De menționat că încălcarea competenței jurisdicționale dar și materiale după calitatea persoanei imputernicite a dus la imparțialitatea agentului constatator, dar și judecătorului-existența altor circumstanțe ce pun la îndoială obiectivitatea judecătorului, constituind o eroare de drept, care duce la nulitatea actelor procesuale încheiate de acest ofițer I.Grădinaru- reprezentant al CNA fără statut de agent constatator.

-34. Reieșind din fabula acuzației faptul contravențional a fost comis în s.Răcăria r.Rișcani, iar agentul constatator CNA își are sediul teritorial în m.Chișinău, reprezentantul său din subdiviziunea DGT Nord are sediul în m.Balti.

-Rezultând din prevederile normelor legale indicate, cauza contravențională în privința lui V.Nadulișneac urma a fi expediată la judecătoria Drochia sediul Rișcani. Încălcarea competenței teritoriale duce la încălcarea principiului imparțialității instanței și constituie motiv de rejudecare a cauzei contravenționale.

-35. Ori, Curtea Europeană nu delimitează procedura penală de cea contravențională, (cazul Oztruc vs Germaniei) și dacă Codul Contravențional nu prevede cert sau sunt conraziceri între 2 norme procesuale, una din ele fiind neclară și neînțelească, competența teritorială a instanței de judecată de la locul comiterii faptei contravenționale, urmează a fi aplicate cerințele Codului de procedură penală (art.40), care stabilesc cert- de la locul comiterii faptului infracțiunii.

-36. O altă normă care încalcă normele constitutionale și cele prevăzute de CEDO este al.(3) art.455 Cod Contravențional care stabilește că neprezentarea în ședință a făptuitorului sau a victimei, legal citate, fără motive întemeiate nu împiedică judecarea cauzei contravenționale.

-Articolul 455. Participarea la ședința de judecare a cauzei contravenționale

(1) Ședința de judecare a cauzei contravenționale are loc cu citarea părților, în modul prevăzut de prezentul cod.

(3) Neprezentarea în ședință a făptuitorului sau a victimei, legal citate, fără motive întemeiate nu împiedică judecarea cauzei contravenționale.

[Art.455 modificat prin Legea nr.102 din 14.04.2022, în vigoare 20.04.2022]

[Art.455 completat prin Legea nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

-37. Pornind de la principiul garantat de Constituție privind dreptul fundamental la apărare, la un proces echitabil și contradictorial stabilite de art.26 și art.6 corespunzător, norma legii prin care permite să se înfăptuiască o justiție într-o

cauză contravențională (penală) îngreșește acest drept prin acordarea instanțelor de judecată să examineze cauza în lipsă acuzatului, privindu-l pe acesta de posibilitatea nu numai de a se apăra de unul singur, dar nici nu asigură respectarea drepturilor sale prin intermediul unui avocat, inclusiv din oficiu.

-38. Corespunzător art.321 Cod Procedură penală prevede că judecarea cauzei în prima instanță are loc cu participarea inculpatului, cu stabilirea unor cazuri cind poate avea loc în lipsa inculpatului –

-se ascunde de la prezentarea în instanță

-se află în detenție și refuză să fie adus în instanță, refuzul fiind confirmat de către un avocat,

-cnd inculpatul solicit examinarea cauzei în lipsa sa, dacă instanța constată motivele absenței că o justifică, solicitarea de absență fiind expusă solemn în ședință, cererea de refuz fiind contrasemnata de avocat, renunțarea de la exercitarea dreptului de apărare fiind în mod expres și nu contravine interesului public mai important.

-În așa cazuri inculpatul este adus în ședința de judecată în mod silit pentru confirmarea refuzului de participare la ședința de judecată, iar judecarea cauzei în lipsa inculpatului are loc cu participarea apărătorului.

-Tot în această normă sunt stabilite și prevederi de aducere silită în ședința de judecată a inculpatului, anunțarea în căutare în cazuri stabilite, doar cu prezentarea probelor verosimile din partea acuzatorului de stat că persoana în privința căreia cauza a fost trimisă în judecată se ascunde sau cînd a fost imposibilă de obținut atare probe.

-Introducerea acestor prevederi de modificarea art.321 CPP prin Legea nr.245 din 31.07.2023 a avut drept scop pe de o parte respectarea termenilor rezonabili de examinare a cauzelor penale, pe de altă parte a urmărit scopul de a nu încălca dreptul fundamental la apărarea, proces echitabil și contradictorial stabilit de art.6 CEDO.

-39. Cu părere de rău, legislatorul în procedura contravențională – art.455 al.3 Cod Contravențional, adoptat prin Legea nr.218 din 24.10.2008, în vigoare din 31.05.2009, nu a suferit nici o modificare privitor la posibilitatea examinării contravenientului în lipsa sa și garantarea ultimului a drepturilor menționate mai sus – dreptul la apărarea, proces echitabil și contradictorial stabilit de art.6 CEDO.

-40. Acordînd un privilegiu instanței de judecată de a examina cauza contravențională în lipsa făptuitorului, acuzat de comiterea faptelor contravenționale ce poate fi calificată ca gravă, ori, sancțiunea stabilită în norma imputată- art.313-1 Cod Contravențional stabilește amenzi pînă la 150 u/c cu privarea dreptului de a deține funcții pe termen de pînă la 1 an, deci, nu poate fi calificată ca o contravenție neînsemnată, reieșind din cerințele art.28 Cod Contravențional.

-41. Prin încheiere protocolară instanța a admis cererea lui V.Nadulișneac de a se asigura cu un avocat pe contract, acordînd termen suficient pentru a încheia contract de asistență juridică cu un avocat ales.

-Însă, către data ședinței de judecată din motiv de boală gravă a membrilor familiei, ultima a reușit să anunțe instanța doar prin intermediul agentului constatator I.Grădinaru, care a confirmat că ședința va fi amînată.

-Însă nu a fost așa, agentul constator nu a anunțat instanța, care a examnat cauza în lipsa contravenientului, constatînd absența nemotivată, dar nici nu a fost invitat un avocat din oficiu în ședința ulterioară.

-Astfel, în ședința din 22.07.2024 s-a examinat fondul cauzei în lipsa lui V.Nadulișneac, totuși, pentru ultimul cuvînt, deliberare și pronunțare s-a aminat către 25.07.2024, apoi către 05.08.2024, dar pentru ultimile ședințe citare legală a ultimei nu a fost executată.

-42. Cauza contravențională dată nu numai că a fost examinată în lipsa contravenientei, dar nici nu a fost solicitat prezența unui avocat din oficiu, din considerentele că art.455 al.(3) Cod Contravențional nu obligă instanța direct să procedeze așa, cum este stabilit în art.321 CPP.

-Această normă art.455 al.(3) Cod Contravențional contrazice Legii fundamentale (art.26), iar judecătorul nu s-a încumetat măcar să citeze un avocat de serviciu, pentru realizarea dreptului la apărare.

-Astfel, lipsa mandatului avocatului din data examnării cauzei 22.07, 25.07, 05.08.an.2024 cît și în lipsa contravenientei denotă despre încălcarea dreptului la apărare, care potrivit art.384 al.(3) Cod Contravențional, (3) Realizarea de către persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional a drepturilor sale ori renunțarea la realizarea acestor drepturi nu poate fi interpretată în detrimentul persoanei și nu poate avea consecințe nefavorabile pentru ea.

-Astfel, atîta timp, cit instanța de judecată nu a asigurat prezența avocatului în oficiu la judecarea cauzei, în lipsa contravenientului acuzat de comiterea unui fapt contravențional grav, se consideră încălcarea gravă a drepturilor fundamentale al făptuitorului.

-43. Această gravă încălcare rezultă și din altă normă de procedură penală, deoarece art.425 al.7 Cod Contravențional care stabilește că procesului contravențional se aplică prevederile Codului de procedură penală cu privire la mijloacele de probă și procedeele probatorii, cu excepția prezentului cod.

-Bunăoară, art.69 al.1 p.10 CPP – interesele justiției o cer, art.71 al.2 CPP-renunțarea la apărător se face numai în prezența avocatului și numai în baza ordonanței (încheierii) motivate, ceea ce este lipsă în cazul dat, ori p.6) în cazul incriminării infraciunii grave prezența avocatului este obligatorie, cît și art.321 al.(3) CPP – care stabilesc că în cazul lipsei inculpatului, participarea apărătorului este obligatorie.

-Ori, acțiuni de aducere forțată, dare în căutare nu au fost întreprinse nici de agentul constatat, nici de instanța de judecată, iar decizie privind examinarea în lipsa inculpatului (contravenientului) se face prin încheiere motivată, care este lipsa în cauza dată- al.(6) art.321 CPP.

-44. Dreptul la apărare nu este garantat nici la etapa extrajudiciară de pornire a procesului contravențional și înaintarea acuzației făptuitorului, ori agentul constatat nu slicită niciodată prezența avocatului în cazurile contravențiilor grave, dar observăm că nici în instanța de judecare a fondului cazei, dar și instanței de recurs implementat prin Legea nr.245 din 31.07.2024, acest drept la apărare și examinare cu participarea faptuitorului în ședința de judecată a fost exclus.

-Modificarea art.471 al.1 CPP expresia „cu citarea părților” a fost modificată în „fără prezența părților”, fapt care a continuat să încalce dreptul fundamental la apărare din instanța de fond și în instanța de recurs. Anterior Legii din 31.07.2023 dacă cauza a fost examinată în lipsa părții și apărătorului său, acest drept putea fi restabilit în instanța de recurs. Însă, la momentul dat acest drept încălcat nu poate fi restabilit nici în instanța de recurs, decizia căreia este definitivă și irevocabilă.

-Dacă anterior al.(2) din prezenta normă stabilea că neprezentarea la ședință a părților legal citate nu împiedică judecarea recursului, atunci, prin Legea nr.245/2023 legislatorul acordă împuternicire instanței de recurs doar să comunice părților data ședinței și dreptul de a depune referință, dar se va examina în lipsa părților.

-Dispozițiile din al.3 au trecut în al.4, iar cele ale al.3 au devenit cu un nou conținut prin care posibilitatea examinării cauzei în recurs cu prezentarea părților doar în baza unei încheieri motivate pentru motivul că cauza prezintă un interes deosebit pentru jurisprudență, nestabilind care sunt temeiurile pentru aprecierea acestui interes ca deosebit, iarăși face norma legii neclară, dînd posibilitatea instanței fără

un temei legal de a constata este sau nu prezent interes deosebit pentru jurisprudență.

-45. Din motivele menționate mai sus Legea nr.245 din 31.07.2023 care a modificat și a completat art.471 Cod Contravențional (procedura recursului) vine direct în contradicție cu normele Constitutionale privind garantarea dreptului la apărare-art.26, dreptului la un proces echitabil și contradictorial - art.6 CEDO.

-Ori, drepturile menționate supra se manifestă nu numai prin expunerea în formă scrisă a poziției, dar și a fi auzită nemijlocit în fața instanței de judecată. De menționat că depunerea unei referințe a contravenientului și ascultarea explicațiilor sale în fața instanței sunt 2 posibilități diferite de apărare, deoarece pe parcursul dării explicațiilor pot apărea diferite întrebări din partea apărării, acuzării dar și instanței la care necesită răspunsuri, prin referință așa posibilitate nu este.

-46. Cu referire la practica judiciară – Guțu versus Moldova hotărîrea CEDO din 07.06.2007, Russu hotărîrea din 13.11.2008, Mașaiiev hotărîrea din 12.05.2009, Curtea a menționat că partea la proces absență la sedința de judecată este pusă într-un dezavantaj, față de partea opusă, astfel, incit se crează un dezechilibru dintre părți...

-Cel puțin statul trebuie să acorde real și direct posibilitatea de a se prezenta în sedință a părții interesate, realizînd dreptul la apărare chiar și prin intermediul unui avocat din oficiu, ori, după cum am menționat mai sus acest drept este garantat în procedura penală, care nu se deosebește prin nimic cu procedura contravențională, luînd în vedere hotărîrea CEDO emisă în cazul OZTRUC vs Germaniei, 21.02.1984, se reține că indiferent de distincțiile pe care le face dreptul intern între contravenții și infracțiuni, persoana acuzată de comiterea unei fapte calificate în dreptul intern ca fiind contravenție trebuie să beneficieze de garanțiile specifice procedurii penale.

-La fel, nerealizarea de către persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional a drepturilor sale, sau renunțarea la realizarea acestor drepturi nu poate fi interpretată în detrimentul persoanei și nu poate avea consecințe nefavorabile pentru ea.

-47. Deci, norma Legii aplicabile contravine normelor constitutionale privind accesul la justiție, din cauza imprevizibilității normelor legale –Aceste neprevizibilități și omisiuni vădite ale legii, ce reglementează situațiile inculpaților care au drepuri diferențiate privind modalitatea de apărare în prezența sau lipsa sa, îi defavorizează și contravenienți, cu poziții și statut egal, similar, în privința cărora cauza poate fi examinată în lipsa sa, se încălcă principiului previzibilității legii, textul contestat nu sunt conforme cu exigențele de calitate a unei legi penale.

-Asupra neconstitutionalității legilor menționate mai sus, prin prisma faptului că nu trece testul previzibilității, încalcă articolele- 1 alin.(3) [preeminența dreptului], 20 [accesul liber la justiție], 23 [dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle], 26 [dreptul la apărare] art.21 (prezumția nevinovăției), art.22 (neretroactivitatea legii penale) din Constituție, ce constituie ingerințe în drepturile fundamentale garantate de legea fundamentală.

-48. Pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și fără pasaje obscure. În special, în materie contravențională, care nu trebuie să difere de cea penală privitor la asigurarea drepturilor fundamentale, legislatorul trebuie să fie precis, clar și coerent, așa cum o impune principiul legalității incriminării, garantat de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (DCC nr.49 din 31 mai 2018, §30; DCC nr.9 din 23 ianuarie 2019, §15; DCC nr.24 din 16 februarie 2021, §19).

-49. Articolul 7 din Convenție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmăririi penale, condamnării și sancționării arbitrare a persoanei (Parmak și Bakir v. Turcia, 3 decembrie 2019, §57; Jidic v. România, 18 februarie 2020, §76). Pentru a impune o sancțiune, articolul 7 solicită

o legătură de natură intelectuală care permite identificarea cu precizie a unui element de răspundere în conduita autorului infracțiunii (G.I.E.M. SRL și alții v. Italia, 28 iunie 2018 [MC], §242 și §246).

-50. Apărarea pretinde că pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și fără pasaje obscure. În special, în materie contravențională care se egalează cu cea penală, legislatorul trebuie să fie precis, clar și coerent, așa cum o impune principiul legalității incriminării și a pedepsei, garantat de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (DCC nr.49 din 31 mai 2018, §30; DCC nr.9 din 23 ianuarie 2019, §15; DCC nr.24 din 16 februarie 2021, §19).

-Articolul 7 din Convenție CEDO trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmării penale(contravenționale), condamnării și sancționării arbitrare a persoanei (Parmak și Bakir v. Turcia, 3 decembrie 2019, §57; Jidic v. România, 18 februarie 2020, §76). Pentru a impune o sancțiune, articolul 7 solicită o legătură de natură intelectuală care permite identificarea cu precizie a unui element de răspundere în conduita autorului infracțiunii (G.I.E.M. SRL și alții v. Italia, 28 iunie 2018 [MC], §242 și §246).

-Numele contestate trebuie examinate prin prisma articolului 23 din Constituție, care stabilește exigențele referitoare la calitatea legii.

-51. Cu privire la încălcarea dispozițiilor articolului 26 din Constituție, contrarietatea dispozițiilor contestate cu norma constituțională invocată se manifestă prin lipsa de claritate și pevizibilitate, dar și prin îngădirea accesului la justiție, admiterea discriminării, din argumentele explicate mai sus.

-Expresiile legale privitor examinarea cauzei în lipsa contravenientului îngrădește accesul la justiție, precum și dreptul la un proces echitabil și contradictorial prevăzut de art.6 CEDO, dar și admite o discriminare a inculpatilor plasai în aceeași situație analogică, în raport cu contravenientii, invinuiti de fapte care se soldează cu pedepse(sanțiuni) nu mai puțin dure, deaceea urmează a fi ridicată excepția de neconstitutionalitate la etapa judecării procesului contravențional (penal) în cauză, în instanța de recurs, deoarece cauza în 1 instanță s-a examiat în lipsa contravenientului, care nu a avut posibilitatea de a -și apăra depurile inclusiv pin ridicarea Excepției de neconstitutionalitate, iar unele norme sunt aplicabile doar în instanța de recurs.

-52. Deosebirea dintre persoanele inculpate în cauza penală pentru abuz de serviciu sau depășiri de atribuții, care se soldează cu sancțiuni de grad egal cu contravenienții pe cauzele contravenționale, ori, amenzile sunt suficient de mari în ambele cazuri și privarea drepturilor de a ocupa funcții publice sau o anumită activitate pe termeni egali, îi discriminează pe contravenienți efectele aplicării legii-primii își pot apăra drepturile prin apărător i personal în ședință de judecată, iar ultimii nu au așa șanse egale de apărare.

-Aceste neprevizibilități și omisiuni vădite ale legii, ce reglementează situațiile inculpatilor și contravenienților în dependență de procedura care nu ar trebui să difere, reieșind din acuza Oztruc vs Germaniei, menționate mai sus, îi defavorizează în drepturile procesuale, încălcând principiului previzibilității legii, textele contestate nu sunt conforme cu exigențele de calitate a unei legi penale(contravenționale).

-53. Astfel, pornind de la principiile generale ale dreptului penal, care nu trebuie să diferențieze de cel contravențional, sunt reflectate în Constituția Republicii Moldova, cât și în Tratatetele internaționale la care Moldova este parte, inclusiv CEDO, legea penală apăra drepturile și libertățile persoanei, orînduirea constituțională, ordinea de drept.

-Principiile legii penale (art.art.1,3-7 Cod penal) prevăd aplicabilitatea normei de drept pentru determinarea faptelor ce constituie infracțiuni, constatarea infractorilor și aplicarea pedepselor legale sau atenuarea răspunderii penale.

-Principiile dreptului penal impun instanțele de judecată să aplice legea penală la stabilirea vinovăției și aplicarea pedepsei penale, doar în strictă conformitate cu Legea penală, fără admiterea încălcării ale drepturilor fundamentale, stabilite de Constituția Republicii Moldova.

-Întru realizarea acestui scop instanța de judecată urmează să aplice o lege penală concretă, precisă, directă, care să nu contravină Constituției R Moldova și actele internaționale la care Moldova este parte, privind egalitatea în fața legii a subiecților răspunderii penale în orice altă situație.

-54. Se pretinde că în cazul contravențional în privința lui Nadulișneac Valentina acuzată de favoritism, norma aplicabile privind examinarea cauzei în lipsa sa atît la instanța de fond, cit și cea de recurs, acordă dreptul instanței de judecată să aplice sau dreptul să nu aplice o lege penală, care este mai favorabilă inculpatului, și contravenientei, iar cînd instanța dorește poate să nu folosească drepturile inculpatului într-un proces penal, folosind prevederile legii contravenționale, fapt ce nu permite contravenientei să-și cunoască drepturile în statut de inculpat fiind mai largi, iar restrîngerea acestui drept duce direct la lipsa de imparțialitate a judecătorului.

-55. Alegearea normelor contravenționale sau penale privitor la asigurarea cu apărător sau examinarea în lipsa făptuitorului, făcută de judecător după cum dorește, consituie o restrîngere a dreptului persoanei supuse răspunderii, fapt ce nu corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și Nu sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, ... protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, garantării autorității și imparțialității justiției.

-Ori, restrîngerea dreptului proclamat lui Nadulișneac Valentina de a-și cunoaște dreptul, de a fi aplicată corect o lege, dreptul de a se apăra, de a avea parte de o justiție imparțială, de a asitat la procesul judecării cauzei sale, de a fi apărat de un avocat, de un proces echitabil , care sunt drepturi fundamentale, potrivit al.3 art.54 Constituției nu se admit.

-Ori, această restrîngere – aplicarea legii penale la discreția instanței ce judecă cauza- nu este proporțională cu situația, care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății. Legea contravențională ca și cea penală trebuie să fie certă, pentru a nu permite judecătorului să o interpreteze la dorința sa proprie, să nu trezească dubii de imparțialitate la asigurarea drepturilor persoanei.

-56. Apararea pretinde că preeminența dreptului include, în materie penală, principiul legalității delictelor și pedepselor, cît și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, (contravenționale) în detrimentul persoanei, în special prin analogie.

-Garanțiile instituite în Constituție impun ca legiutorul să reglementeze conduita incriminată, astfel, încât fapta și pedeapsa să fie cert definite, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală.

-O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive, care direct denotă despre lipsa de imparțialitate a judecătorului, iar de aici încălcarea dreptului la un proces echitabil. Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale, urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului.

-57. În Raportul asupra relației dintre responsabilitatea ministerială politică și cea penală, Comisia de la Veneția a menționat că prevederile „cu privire la cerințele calitative ale art.7 al Convenției Europene, cît și la alte cerințe fundamentale conform principiului statutului de drept, precum previzibilitatea și securitatea juridică, și relevă, de asemenea, că acestea sunt în mod special vulnerabile la manevre politice abuzive.

-Comisia de la Veneția a considerat că aceste prevederi penale trebuie interpretate în sens restrâns și aplicate cu un grad înalt de prudență, astfel, încât să poată fi invocate numai în cazuri în care fapta este de natură gravă.

-Normele indicate mai sus -nu au constituit obiect de examinare la Curtea Constituțională, întrunește cerințele art.135 Constituției RM și Hotărârii Curtii Constituționale nr.2 din 09.02.2016, care prevăd că instanțele judecătorești sunt obligate să remită după competență sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate fără a se expune pe fondul obiectului de examinare.

În sesizarea Curtii Constituționale a Republicii Moldova, referitor la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.394 alin.(1/1), art.455 alin.(3), art.471 alin.(3) Cod contravențional, avocatul Procopciuc Angela și Nadulișneac Valentina au invocat următoarele considerente:

-Obiectul sesizării.

1. Prezenta sesizare are drept obiect de examinare prevederile Codului Contravențional după cum urmează-

1.1 Al.(1-1) Articolul 394. Instanța care înfăptuiește justiția în cauzele contravenționale

(1/1) În cazul în care autoritatea competentă nu are subdiviziuni teritoriale, prin derogare de la art.393 alin.(2), cauza contravențională se judecă de către instanța de judecată de la locul unde își are sediul autoritatea al cărei reprezentant este agentul constator.

[Art.394 completat prin Legea nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

-1.2 al.(3) Articolul 455. Participarea la ședința de judecare a cauzei contravenționale

(3) Neprezentarea în ședință a făptuitorului sau a victimei, legal citate, fără motive întemeiate nu împiedică judecarea cauzei contravenționale.

-1.3 Articolul 471. Procedura judecării recursului

(3) Dacă consideră cauza de un interes deosebit pentru jurisprudență, precum și la cererea motivată a părților, instanța de recurs poate dispune printr-o încheiere motivată fixarea ședinței de judecată, cu citarea părților pentru prezentare la proces.

[Art.471 în redacția Legii nr.245 din 31.07.2023, în vigoare 22.08.2023]

-Apărarea contravenientei Nadulișneac Valentina consideră că prin textul legii menționate supra:

-se încălcă principiul competenței teritoriale de la locul comiterii faptului contravențional (art.393 al.2), fiind delegat instanței de la locul sediului unde agentul constator are reprezentant.

-Fragmentul din fraza din urmă "...al cărei reprezentant este agentul constator", nu este suficient de clar unde trebuie să fie examinarea cauzei în fond – la instanța de judecată Chișinău, unde agenul constator CNA își are sediul, sau la oricare reprezentant al său din oricare teritoriu- fie Centru, fie Nord, sau Sud, etc..., neindicându-se despre careva subdiviziuni teritoriale, doar sediul reprezentantului.

-Această frază denotă despre încălcarea principiului procesului echitabil și contradictorial, deoarece acordă drepturi mai mari agentului constator în partea în care este în drept să aleagă la care loc al reprezentantului său să examineze cauza, fapt ce duce nu numai la cheltuieli suplimentare de delasare a făptuitorului și apărătorului său către instanța de judecată stabilită, dar face dificilă sau chiar imposibilă deseori prezentarea probelor de la locul comiterii faptei la un alt loc de distanță de peste 50-150 km, punând în cheltuieli nu numai partea apărării, dar și acuzării (adică a statului, bugetul public).

-Pe lângă faptul că norma menționată supra este neclară și neînțeleasă, lăsând locuri de interpretare abuzivă de către autoritățile publice, această normă vine în contradicție cu altă normă din aceeași lege de procedură contravențională.

-se instituie o discriminare bazată pe statutul său de contravenient cu cel de inculpat, ale căror drepturi sunt mai largi decît aleprimului, din care motiv sunt tratate în mod diferențiat în dependență de situația indicată, fiind aplicate sancțiuni contravenționale la fel de drastice ca și pedepsele penale,

-se îngreșește accesul la justiție, dreptul la examinarea cauzei sale de către o instanță imparțială ale inculpaților, dreptul la apărare, dreptul de a fi apărat de un avocat cît și de a se apăra singur prin darea de explicații, punerea de întrebări, înaintarea cererilor de reclamare a probelor, iar din cauza imprevizibilității, neclarității Legii, admiterii vulnerabilelor manevre politice și abuzive, lăsarea locurilor de interpretări extensive de către judecători, care aplică legea.

-Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

-1. Articolul 3 Principiul legalității

„(1) Nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni, nici supus unei pedepse penale, decît în baza unei hotărâri a instanței de judecată și în strictă conformitate cu legea penală.

(2) Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sunt interzise.”

-2. Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

-3. Articolul 7 Constituția, Lege Supremă. Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

-4. Articolul 16 Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

-5. Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

-6. Articolul 26 Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

-7. Articolul 54 Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidentiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restriângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

-8. Articolul 116 Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

-1. Apărarea pretinde că în activitatea legislativă, principiul legalității incriminării și a pedepsei intervine și se realizează atât sub aspect material, cât și sub aspect formal. Sub aspect material, acest principiu îi impune legislatorului două obligații fundamentale: (1) să prevadă într-un text de lege...pedepse penale corespunzătoare; și (2) să redacteze textul legal cu suficientă claritate, pentru ca orice persoană să poată realiza care sunt modalitățile de a fi apărat de un avocat licențiat, dar și de a se apăra singur pe sine, drepturi prevăzute printr-o lege clară, previzibilă, care să fie aplicabilă în mod egal pentru contravenienți ca și inculpați acuzați de fapte socialmente peiculoase, care se sancționează cu pedepse la fel de dure în ambele cazuri. Aspectul formal se referă la obligația adoptării normelor penale ca legi organice, potrivit articolului 72 alin.(3) lit.n) din Constituție (HCC nr.12 din 14 mai 2018, §35, 36).

-2. Principiul analizat le impune instanțelor de judecată care au competența aplicării legii contravenționale să nu aplice și prevederile legii penale, în măsură în care sunt mai avantajoase,: (1) interpretarea corectă și aplicarea în mod uniform a legii; (2) interzicerea aplicării retroactive a legii penale, cu excepția legii penale mai favorabile (HCC nr.12 din 14 mai 2018, §37).

-3. Curtea Europeană a subliniat în jurisprudența sa că expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i.e. ca aceasta să fie accesibilă și previzibilă (Rohlena v. Cehia [MC], 27 ianuarie 2015, §50; Vasiliauskas v. Lituania [MC], 20 octombrie 2015, §154; Koprivnikar v. Slovenia, 24 ianuarie 2017, §48). De altfel, Curtea notează că și articolul 23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile, clare și previzibile.

-4. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată dispune de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret. Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție.

-5. Condiția clarității și a previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală, care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme precum și aplicarea acelor legi care sunt mai blinde acuzatului.(Koprivnikar v. Slovenia, 24 ianuarie 2017, §47).

-6. Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă. Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele în schimbare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (Parmak și Bakir v. Turcia, 3 decembrie 2019, §59).

-7. Cu privire la clarificarea normelor juridice, Curtea Europeană a reținut că dezvoltarea progresivă a dreptului contravențional în egalitate cu cel penal prin intermediul procesului de creare a dreptului este o parte bine-consolidată și necesară a tradiției juridice în statele-părți la Convenție.

- Articolul 7 din Convenție nu poate fi citit ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale prin intermediul interpretării judiciare de la caz la caz, cu condiția ca evoluția care rezultă să fie conformă cu esența infracțiunii și să fie previzibilă în mod rezonabil (Kononov v. Letonia [MC], 17 mai 2010 §185).
- Atunci când examinează previzibilitatea unei norme penale, Curtea Europeană trebuie să se asigure dacă interpretarea judiciară a legii penale a continuat pur și simplu o linie perceptibilă a dezvoltării jurisprudențiale (Dragotoniū și Militaru-Pidhorni v. România, 24 mai 2007, §44).
- 8. Pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (Sissanis v. România, 25 ianuarie 2007, §66). O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr.28 din 23 noiembrie 2015, §61; HCC nr.2 din 23 ianuarie 2020, §46).
- 9. Textul Legii nr.243/2021 „...”, doar dacă a fost refuzată de comisia specială”, prin aceeași exigențelor legalității pedepsei penale prin prisma Constituției și a jurisprudenței sale anterioare, și anume în baza testului stabilit în Hotărârea nr.22 din 1 octombrie 2018 și în Hotărârea nr.24 din 17 octombrie 2019, nu numai că nu rece testul previzibilității și clarității, dar restricționează drepturile fundamentale privind accesul la justiție și la păstrare, ori, prin aceeași lege nu se prevede modalitatea de formarea a comisiei Speciale pentru condamnării care nu au început executarea pedepsei penale intrate în vigoare, deși deja au calitatea de condamnat printr-o decizie judecătorească irevocabilă.
- 10. Așadar, din rațiunile clarității și previzibilității legii penale, contrazicerea dintre 2 norme ale uneia și aceleași Legi generează o stare de incertitudine juridică și creează impedimente la interpretarea articolului de către instanțele judecătorești, deci, nu îndeplinește standardul calității legii penale, fiind contrar articolelor 1 alin.(3) și 22, coroborate cu articolul 23 din Constituție.
- 11. Ridicind această Excepție, partea apărării nu are scopul interpretării și aplicării acestor prevederi generale la circumstanțele factuale ale cauzei, însă, reșeind din jurisprudența Curții Europene, una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică.
- 12. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul jurisprudenței ca izvor de drept fiind o componentă necesară și bine înrădăcinată în tradiția legală a statelor membre (Dragotoniū și Militaru-Pidhorni v. România, 24 mai 2007, §§36, 37; Kafkaris v. Cipru, 12 februarie 2008, §141; Del Rio Prada v. Spania, 21 octombrie 2013, §92, 93). Utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acesteia cu exigențele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (Liivik v. Estonia, 25 iunie 2009, §96-104).
- 13. Având în vedere multitudinea semnificațiilor normei contestate, destinatarul normei penale nu poate cunoaște care este dreptul său agrantat la apărare, prin alegerea unui avocat contractant sau asigurarea di oficiu, care este prevăzut în procedura penală, dar este lipsă în procedura contravențională și cum să-și adapteze conduita în modul corespunzător. Chiar dacă se face apel la consultanța de specialitate, destinatarul normei ar putea fi privat de posibilitatea conformării cu prevederile legale, aflându-se într-o stare de insecuritate juridică.

- 14. Prin urmare, normele menționate mai sus nu îndeplinesc standardul calității legii contravenționale în raport cu cea penală, fiind contrară articolelor 1 alin.(3), 20, și 22, coroborate cu articolul 23 din Constituție.
- 15. Articolul 16 din Constituția Republicii Moldova garantează tuturor drepturi și libertăți egale, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.
- Este absolut nejustificat tratamentul diferențiat existent între persoanele cu statut de contravenient în raport cu cel de inculpat ambii fiind trași la răspundere pentru fapte similare, care stabilesc pedepse practice de același tip.
- 16. Concluzia caracterului nejustificat al tratamentului diferențiat, devine și mai evidentă în ceea ce privește asigurarea drepturilor la apărare prin intermedul unui avocat licențiat, participarea la ședință de judecare a cauzei personal, acordată prin lege pentru persoane condamnate pentru normă similară, aceeași mărime și tip de pedeapsă, acordă unele facilități inculpaților, dar neglijează pe cei cu statut contravențional – fapt ce este nejustificat.
- 17. Apărarea consideră că de beneficiul acestor drepturi de apărare și participarea personală la ședință, dar și examierea cauzei la judecata de la locul comiterii faptei, trebuie să se bucure în mod egal toți făptuitorii cu aceleași criterii, ce se află în situații egale – fie inculpați fie contravenienți.
- 18. În vederea garantării interesului legalității acordării drepturilor fundamentale este nejustificat tratamentul diferențiat la acordarea beneficiului de acest drept doar în cazul inculpaților și efuzat contravenienților.
- 19. Astfel egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune lipsa oricărei discriminări directe sau indirecte. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (i.e. discriminare directă) sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (i.e. discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil.
- 20. Diferență de tratament în domeniul executării pedepsei și absolvirii de la executarea pedepsei Nu urmăresc un scop legitim și NU respectă o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit. Norma legală invocată NU respectă aceste exigențe.
- Prin prisma art.16 din Constituție, în cazul dat Nu se garantează condamnatilor protecție specială EGALĂ, ori, statul se obligă să ofere respectarea drepturilor fundamentale tuturor inculpaților, nu numai la o parte din ei.
- Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție
- 1. Avînd în vedere că în juresprudența sa Curtea Constituțională a reținut că excepția de neconstituționalitate trebuie să cuprindă trei elemente obligatorii: textul contestat din punctul de vedere al constituționalității (prevederea legală), textul de referință pretins a fi încălcat (prevederea constituțională) și motivarea de către autorul excepției a relației de contrarietate dintre cele două texte, adică motivarea neconstituționalității textului criticat, în continuare ne vom expune asupra fiecărui element.
- 2. Sesizarea înaintată de avocatul Angela Procopciuc în interesele lui Nadulișneac Valentina, în cazul modificării normei, duce la soluționarea problemei de drept care face obiectul controlului de constituționalitate, singura condiție pe care o verifică instanța constituțională este cea privind aplicabilitatea normei contestate în litigiul din fața instanței a quo (a se vedea, în acest sens, HCC nr.25 din 11 noiembrie 2018, §34-36)- este RESPECTATĂ.
- 3. Conducîndu-ne de jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova care a statuat constant că orice diferență de tratament nu implică în mod automat o încălcare a articolului 16 din Constituție și pentru a stabili încălcarea articolului 16 din Constituție trebuie să se constate faptul că persoanele aflate în situații

similare sau comparabile beneficiază de tratament preferențial și că această distincție este discriminatorie (printre multe altele, ne conducem de Hotărîrea nr.3 din 18.01.2019 privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr..1585 din 27.02.1998).

-Din aceste considerente, argumentăm încălcarea prin cumul a Art.16 din Constituție față de condamnații ce execută pedeapsa penală și cei care nu execută pedeapsa penală.

-4. Articolul 54 aliniatul 2 din Constituția Republicii Moldova prevede că drepturile și libertățile fundamentale ale omului pot fi supuse limitărilor și constrîngerile decît dacă sînt prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

-De asemenea, restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

-5. Urmînd logica prevederilor constituționale enunțate mai sus, un tratament diferențiat este discriminatoriu dacă nu se bazează pe o justificare obiectivă și rezonabilă, adică, dacă nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.

-6. E adevărat că Statul dispune de o anumită marjă de apreciere pentru a justifica un tratament diferit aplicat persoanelor aflate în situații analoge. Însă, domeniul de aplicare al marjei de apreciere variază în funcție de circumstanțe și de context.

-Situația reglementată de normele contestate cade sub incidența Art.16 din Constituție, deoarece, după cum a explicat în hotărîrile sale anterioare Curtea Constituțională, Articolul 16 din Constituție intră în acțiune atunci cînd situația la care se referă dezavantajul implică una din condițiile de exercitare a unui drept garantat, sau dacă măsurile criticate vizează exercitarea unui drept garantat.

-7. Pentru ca Articolul 16 să fie operabil, este suficient ca situația reglementată de normele contestate să intre în domeniul de aplicare al uneia sau mai multor dispoziții ale Constituției, care garantează drepturi fundamentale, prevăd expres dreptul la șanse de egalitate la aplicarea unei legi prin care se absolvă de pedeapsă penală condamnatii.

-8. Prin urmare, Articolul 16 din Constituție este aplicabil cazului dat și în consecință, statul, atunci cînd decide să instituie un sistem de facilități în domeniul executării pedepsei penale, ca legea amnistiei, trebuie să facă acest lucru într-un mod compatibil, clar, previzibil și egal prin prezenta normă a Legii.

-O astfel de excludere generală și automată, față de un grup de persoane, fiind fondată pe tratare de poziție socială, depășește domeniul de aplicare a unei marje acceptabile de apreciere a Statului, oricît de largă ar fi, și considerăm că este incompatibilă cu Articolul 16 din Constituție.

-9. Cel de-al doilea aspect al argumentării încălcării drepturilor constitutionale se referă la norme ce duc la lipsa de imparțialitate a judecătorilor prin aprecierea arbitrară, subiectivă a situațiilor analogice, prin locunile din legea penală aplicabilă.

-10. Legea penală trebuie să fie certă, pentru a nu permite judecătorului să o interpreteze la dorința sa proprie, pentru că în cazul aplicării legii penale să nu trezească dubii de imparțialitate aprecierea circumstanțelor, care permit categoric aplicarea unei legi penale sau constatarea circumstanțelor ce nu permit în genere aplicarea acestei legi.

-11. Preeminența dreptului include, în materie penală, principiul legalității delictelor și pedepselor, cît și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, în special prin analogie.

-12. Garanțiile instituite în Constituție impun ca legiutorul să reglementeze conduita incriminată, astfel, încât fapta și pedeapsa să fie cert definite, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală.

-13. sintagma dintr-o normă „cuvintul poate” generează interpretări abuzive, care direct denotă despre lipsa de imparțialitate a judecătorului, iar de aici încălcarea dreptului la un proces echitabil. Cerința interpretării stricte a normei penale urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului.

- Cerințele autorului Sesizării. Prin prezenta sesizare, se solicită Curții Constituționale recunoașterea neconstituționalității următoarelor norme din-

-1.1 Al.(1-1) Articolul 394. Instanța care înfăptuiește justiția în cauzele contravenționale (1/1) În cazul în care autoritatea competentă nu are subdiviziuni teritoriale, prin derogare de la art.393 alin.(2), cauza contravențională se judecă de către instanța de judecată de la locul unde își are sediul autoritatea al cărei reprezentant este agentul constatator.

[Art.394 completat prin Legea nr.159 din 12.10.2018, în vigoare 09.12.2018]

-1.2 al.(3) Articolul 455. Participarea la ședința de judecare a cauzei contravenționale (3) Neprezentarea în ședință a făptuitorului sau a victimei, legal citate, fără motive întemeiate nu împiedică judecarea cauzei contravenționale.

-1.3 Articolul 471. Procedura judecării recursului (3) Dacă consideră cauza de un interes deosebit pentru jurisprudență, precum și la cererea motivată a părților, instanța de recurs poate dispune printr-o încheiere motivată fixarea ședinței de judecată, cu citarea părților pentru prezentare la proces.

[Art.471 în redacția Legii nr.245 din 31.07.2023, în vigoare 22.08.2023]

-Date suplimentare referitoare la obiectul Sesizării. Instanța care înfăptuiește justiția în cauzele contravenționale.

-1. CONSTITUȚIA Republicii Moldova adoptată la 29.07.1994 (Monitorul Oficial nr. 1 din 12.08.1994)

-Articolul 1 Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

-Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

-Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

-Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

-Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

-Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

-Articolul 26 Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

-Articolul 116 Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

-Articolul 54 Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. [...]

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

-LEGEA nr.121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.129-131, art.618)

-Articolul 1 Scopul legii și domeniul de aplicare „(1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.[...]”

-Articolul 2 Noțiuni generale. În sensul prezentei legi, termenii de mai jos au următoarele semnificații: discriminare – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse; discriminare directă – tratarea unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile prohibitive în manieră mai puțin favorabilă decît tratarea altei persoane într-o situație comparabilă.

-Articolul 3 Subiecții domeniului discriminării. Subiecți în domeniul discriminării sînt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat.

-Articolul 6 Interzicerea discriminării. Orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acțiuni sau inacțiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autoritățile publice competente și sancționată conform legislației.

-Articolul 8 Interzicerea discriminării privind accesul la serviciile și bunurile disponibile publicului. Este interzisă orice formă de discriminare privind accesul persoanelor la: a) serviciile oferite de autoritățile publice; b) serviciile de asistență medicală și alte servicii de sănătate; [...]

-Legislația internațională relevantă. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (CEDO) *Adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950. A intrat în vigoare la 3 septembrie 1953. În vigoare pentru Republica Moldova din 12 septembrie 1997.

-Articolul 1 Obligația de a respecta drepturile omului

Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții.

-Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil.

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

-Articolul 14 Interzicerea discriminării.

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Verificînd sesizarea înaintată pe cazul contravențional dat, Colegiul penal ajunge la concluzia că sunt întrunite condițiile, menționate în Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, în legătură cu ce dispune admiterea demersului înaintat de avocatul Procopciuc Angela și Nadulișneac Valentina în vederea solicitării Curții Constituționale să verifice constituționalitatea prevederilor art.394 al.1/1, art.455 al.3, art.471 al.3 Cod Contravențional, în cauza contravențională în privința lui Nadulișneac Valentina în baza art.313/1 Cod Contravențional.

Colegiul penal se bazează pe prevederile art.7 al.3, al.3/1, al.3/2, al.6 CPP RM, potrivit căruia se reglementează inclusiv următoarele:

3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

(3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

(3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune în termen de 5 zile prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează continuarea examinării în fond a cauzei. Însă, pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă, cu excepția examinării demersurilor privind măsurile procesuale de constrîngere. Instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională în termen de 5 zile de la data emiterii încheierii.

(6) Hotărîrile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

Potrivit art.135 al.1 lit.a,g din Constituția RM se reglementează, că Curtea Constituțională:

-a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

-g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.

Colegiul penal ține cont și de Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate) (Sesizarea nr.55b/2015), potrivit căreia Curtea Constituțională a hotărât, în sensul articolului 135 alineatul (1) lit.a) și g) coroborat cu articolele 20, 115,116 și 134 din Constituție următoarele:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Colegiul penal, ținând cont de prevederile legale la acest capitol și de obligațiile impuse instanței de judecată prin Hotărârea CC nr.2 din 09.02.2016, consideră posibilă admiterea cererii înaintate pe caz de avocat, fiind întrunite condițiile expuse în Hotărârea Curții Constituționale nr.2, obiectul excepției de neconstituționalitate ridicate fiind prevederile art.394 al.1/1, art.455 al.3, art.471 al.3 Cod Contravențional al RM, care intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, excepția este ridicată de către avocatul Procopciuc Angela și Nadulișneac Valentina, prevederile ridicate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei contravenționale respective în raport cu învinuirea adusă contravenientei și nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect anume prevederile contestate în raport cu cele invocate de apărare.

Instanța de judecată, totodată, ținând cont de faptul că judecarea cauzei contravenționale se află la etapa judecării recursurilor declarate împotriva hotărârii instanței de fond, consideră necesară suspendarea judecării cauzei contravenționale până la examinarea sesizării de către Curtea Constituțională.

Suspendarea procesului constă în încetarea temporară a actelor de procedură de către instanța de judecată din cauza unor împrejurări obiective, ce fac imposibilă desfășurarea mai departe a procesului și este imposibil de determinat când în cazul dat Curtea Constituțională, se va expune, iar procesul va putea fi reluat.

În temeiul art.7, art.470 Cod Contravențional al RM, art.135 al.1 lit.a, g din Constituția RM, Colegiul penal al Curții de Apel Bălți,

DISPUNE:

Admite cererea avocatului Procopciuc Angela și Nadulișneac Valentina privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.394 alin.(1/1), art.455 alin.(3), art.471 alin.(3) Cod Contravențional al RM în cauza contravențională în baza art.313/1 Cod Contravențional al RM în privința lui Nadulișneac Valentina.

Se sezizează Curtea Constituțională despre excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.394 alin.(1/1), art.455 alin.(3), art.471 alin.(3) Cod Contravențional al RM Cod Contravențional, ridicată de avocatul Procopciuc Angela și Nadulișneac Valentina în cauza contravențională în baza art.313/1 Cod Contravențional al RM în privința lui Nadulișneac Valentina.

Se suspendă judecarea cauzei contravenționale în privința lui Nadulișneac Valentina în baza art.313/1 Cod Contravențional al RM, până la examinarea sesizării.

Încheierea, separat, nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecător

Rotaru Ala

Judecător

Burdeniuc Ruslana

Judecător

Pușca Dumitru

Copia corespunde originalului
Judecător

Digitally signed by Rotaru Ala
Date: 2024.11.21 10:09:28 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

Rotaru Ala